

HANUŠ
SCHWAIGER.
STUDIE TUŽ-
KOU.

MAJ. PROF. F. TÁ-
BORSKÝ.

VOLNÉ SMĚRY. — PROSINEC,
LEDEN A ÚNOR. — ČÍSLO H.
SCHWAIGRA. — OBÁLKA, 9 PŘÍ-
LOH, 1 BAREVNÁ PŘÍLOHA A
73 REPRODUKČÍ V TEXTU DLE
PRACÍ H. SCHWAIGRA. — K. B.
MÁDL: H. SCHWAIGER. — ŠEST
ODSTAVCŮ TEXTU VE FORMĚ
POHÁDEK K ILLUSTRACÍM.

J. HILBERT: STARÁ PRAHA A
PRAHA BUDOUCÍ. — ST. K.
NEUMAN: VÁNOČNÍ VÝSTAVA
UMĚLECKÉ BESEDY. — A. HOF-
BAUER: VÁNOČNÍ VÝSTAVA
UMĚLECKÉ BESEDY. — M. JI-
RÁNEK: PÁTÁ VÝSTAVA SE-
CESSE VE VÍDNI. — ZPRÁVY.
BIBLIOGRAFIE.

ALL
SCHWAIGER
STUDIE
TUŽKOU
MAJ. PROF. F. TÁ-
BORSKÝ
1917

HANUŠ
SCHWAIGER.
VLASTNÍ —
PODOBIZNA.
PEROKRESBA. MAJ.
H. O. MIETHKE VE
VÍDNI.

HANUŠ
SCHWAIGER.
FRAGMENT Z
NOVOKRTĚN-
CŮ.

ANUŠ SCHWAIGER. NAPSAL KAREL B. MÁDL.

Každý historik, který bude chtít soustavně a v případném rozčlenění přehledně vylíčit vývoj a rozvoj českého umění našeho věku, bude mít se Schwaigerem potíže. Ať si rozestaví umělce k vůli snažšímu přehledu nebo podle vnitřní souvislosti a příbuznosti ve skupiny jakékoli, vždycky mu zbude H. Schwaiger zvlášť a jeho potutelné oči a přiosřený úsměv budou se chechtati jakousi bodrou zlomyslností nad marnou námahou písaře a systematika, jakousi uspokojeností nad tím, že i nejdůmyslnějšímu se nepodaří proň vymyslet jaké theoretické jeho anebo ideální stejno-kroj, pro toho zdánlivě svéhlavého rebela a nikým a ničím nepoutaného svobodníka. Tedy original, řekne se. Ano, original. Jenomže tím slovem povíte zrovna tolik, jako kdybyste je nevyšlovi. Ani když mu dáte onen zvláštní přízvuk, kterým v obecném životě provázíte toto příjmi. Tím teprve ne. Neboť v urovnaném a způsobném životě, o vyjetých a tradicích a zvyky posvěcených kolejích, označují originaly lidí trochu pocuchané mysli, poněkud vybočelého a výstředního chování. Ale Schwaigerova mysl je jasná a při tom hluboká, a umělecké jeho chování je osobité a rázovité. Je-li H. Schwaiger originalem, pak to značí zde muže původního uměleckého myšlení a tvoření, které se roní z jeho vlastní podstaty, zvláštní individualitu, zvláštního jedince, který bez příčinění jiných sám ze sebe, vlastní silou vyrostl ve strom, ne rovný a dle ostatních v zahradě přistřižený, ba ani ne v linii urovnané řady, nýbrž mimo ni, a ve svéhlavé a bizarní podobě. Ne hned vedle něho, jinde, opodál, a zase v jiné podobě jsou tu však ještě také jiní, rovněž českého původu, s nimiž bude mít onen historik stejnou potíž. M. Pirner nebo Fr. Bílek vynořili se z roje českých umělců stejně mimo vše nadání a stejně revoltující jako Schwaiger. A přece nemají s ním a on s nimi ničeho stejného, leda původní samohybnost a nepodajnou odlišnost od ostatních.

Bůh ví odkud se tu vzali. Naše české umění výtvarné jim jistě nepřipravovalo půdu. Nemají předchůdců, ale ovšem budou asi mít dosti následovníků a možná též i něco málo pokračovatelů. Dosud české umění nikdy se nenořilo v mystické sny, nehýřilo v poeticko-filosofických vidinách ani se neobjevovalo v mimořádných podivnostech. A přece jen tito a takoví umělci mají zapuštěné kořeny někde v naší půdě, sic jinak by byly zjevy netoliko svéráznými, nýbrž docela mimotnými a neorganickými. A to by bylo proti všemu řádu. Než kde jest ona půda a kam se rozbíhají v ní nejtenčí výhonky jejich kořenů? Jak to těžko vypátrati třetímu! Může hádati, a snad někdy uhodne, pozdější, z větší vzdálenosti, to snad snáze poznají nežli my, ale ti, kteří by to asi hned a nejlépe mohli říci, umělci sami, ti mlčí a tají se, nezpovídají se a jenom pracují. Dílo za dílem rodí se v jich duších a hlavách a vychází z jejich rukou a nad každým vznáší se stejné heslo: Tak mohu a dovedu, a nejinak. Bohpomozi!

My jsme rádi, že nejsou jinací nežli jsou, Přežili jsme šťastně doby, v nichž vydávány byly kletby na ty, kteří nechtěli býti jako ostatní, kdy velkomožná kritika metala blesky zatracení na ty, kteří nechtěli uposlechnouti moudrých jejich naučení, sestrojených z předchozí theorie umění. Naučili jsme se vážit a cenit moc individuality, půvab odlišnosti, kouzlo umělecké osobitosti tak, že po nich žízňáme a prahneme a jenom v jejich blízkosti se rozehříváme. Setkám-li se kde s druhým svým já, snad to zalichotí mé ješitnosti, ale zvláštního životního požitku mi to nepřinese. Vždyť mi nemůže povědět, co bych již předem nevěděl, a nemůže rozehráti ve mně jiné struny, nežli na jakých sám dávno hraju. Umění však má přece obohacovati mého ducha, rozmnožovat škálu jeho pocitů a požitků a tomu jsem vděčen, který je bohatší mne a svého bohatství přede mnou nezavírá.

Zdá se mi, že doléhá ke mně vyčítavá námitka, že H. Schwaiger přece není takovým originalním zjevem uměleckým, o nichž tu horuji, vždyť prý jeho umění žije z Breughela, Brouwera, Teniersa, Dürera, Altdorfa a jiných německých cinquecentistů, že není tedy ani umělecky, ani česky původním. Něco pravdy, přiznávám, v tom vězí, jenom že ne v té podobě, jak ji razili v běžnou minci. Dojde i na to řeč v této stati, zatím jen tolik budiž řečeno, že Schwaiger není kopistou žádného z těchto starých mistrů ve svých dílech závažných, přes to, že provedl několik imitací. A jako není snadno s tímto heslem nápodobení vystihnouli podstatu jeho umění, tak selhou všechna ostatní ve slovníku uměleckém běžná.

Kdo by chtěl Schwaigera přiřaditi k archaistům, narazí na práce docela moderního stříhu a svěžího naturalismu. Není také realistou, neboť pod jeho rukou volný tvar a zjev doznávají zvláštní přeměny; není idealistou, pokud máte akademický, vyluhovaný idealismus na zřeteli; není stylistou pro realistickou břitkost své faktury; není mystikem, neboť věří jenom na strašidla jako malíř živé fantasmie; není koloristou, neboť mu scházejí všechny šťavnaté a sálavé tony; není luministou, neboť miluje přitmělé a umělé barvy — a přece zase je vším tím takměř zároveň. Rád archaisuje v látce a typech, i leckdy v kresbě; je realistou, neboť jeho postavy jsou pravdivé a hodnověrné od A až do Z; jest idealistou, poněvadž téměř vše povznáší tu duchem, tu tonem nad všednost; jest stylistou, neboť má linii zvláštní kostrbaté pevnosti, jakou fotografické oko v přírodě by marně hledalo; jest mystikem, neboť se rád noří v nadpřirozené světy; jest koloristou pro krásnou tonovost svých barev a jest luministou, neboť v jeho obrazech zasvitne slunce skoro stejnou intenzitou a vibrací jako u kterého pleinairisty.

H. Schwaiger není snad pouhým konglomerátem toho všeho. Nebyl také tím vším hned od začátku. Po dvacet let již pracuje, ne pouze tím, že vydává dílo za dílem, ale že také na své umělecké podstatě pracuje do hloubky a šířky a že k prvotnému jádru přijímá vždy nové elementy, zase ne jako prosté přídavky, zevně toliko navažené, nýbrž jako chemické součástky, které se s předešlými látkami organicky slučují a tím zase je pozměňují. Na konci prvního dvacetiletí obsahuje pak Schwaigerovo umění všechno to, co jsem vyjmenoval, v příbarvení a odstínění, které nenajdete u žádného druhého. Mocí své silné rázovité a bohatě nadané individuality stal se Schwaiger zjevem plným umělecké zvláštnosti, originalem každým coulem.

Pro jeho počátky je toto důležité:

Pochází z Jindřichova Hradce a ocitl se ve Vídni v době, kdy Makart ovládal její umění, a to se vrozenou jakousi bujnou svéhlavostí, která jej neodolatelně nutká všechno viděti, cítiti, mysleti a prožiti jinak, nežli jak se v jeho okolí děje. Myslím, že není silnějšího rysu v povaze H. Schwaigera jako člověka a umělce nad jeho instiktivní, prudce a mocně projevovaný odpor proti běžné a hladké všednosti. Tato nikdy a v ničem netajená negace je hořčičným semínkem, které jeho originalitu uvedlo v kvas a také vykvasilo.

Jindřichův Hradec leží v jižních Čechách a do nedávna dřímá a spal pod stínem staré nádhery rožmberské, takměř odloučen, odříznut od ostatního světa, v zapadlém zákoutí nad nehnutou vodou širokého Vajgaru. Jižní Čechy mají svou zvláštní fysiognomii kraje a lidu, kterou jednou bude třeba zevrubně prostudovat. Potom asi poznáme, že není pouhou náhodou, že odtud vyšlo několik našich myslitelů, horlivců, mystiků a také fanatiků. Široká lada, daleké, smutně tiché výhledy probouzejí dumavost a přemítavost. Styky s hybnějším a pohnutějším severem nejsou časté a prolínavé, a dojde-li k nim, pak je to skoro jako náraz. Zpomeňme jenom na celé husitské hnutí a vyšetřeme jakou úlohu v něm má tento český jih s lidem jako zapředeným a zakukleným ve své zvláštní, odchýlné a duševně i fysicky silné názory.

Jindřichův Hradec je jaksi odbyté, aneb aspoň odstavené město. Má svoji velkou minulost, ale již tak vzdálenou, že prostředím uspávajících věků se přerodila takořka v báje a pověsti. Kdysi nádherný hrad stichl a z části spustnul; je smutným svědkem bývalé slávy a bujné pestrosti renesančního ruchu, a v jeho opuštěných síních bez hlesu se zjevuje v šeru a tmách světlá mátoha bílé paní.

A pod hradem v letech padesátých a šedesátých? Co tam viděl mladý Schwaiger? »Od svého nejprvnějšího mládí — zpovídá se sám v krátkém autobiografickém listu letos v březnu — měl jsem příležitost seznati všechny slabosti honoračního šosáctví venkovského města a to ve mně vypěstilo odpor proti vší strojené slušnosti plazivých lidských červů. To přivedilo u mně převrat v protilehlost.« Tak záhy probouzí se v hochu jistý životní pesimismus. Je-

HANUŠ
SCHWAIGER
OZDOBNÁ
LINKA. ———
KOLOROVANÁ
PEROKRESBA.

HANUŠ
SCHWAIGER.
FRAGMENT Z
NOVOKŘTĚN
CŮ. ———

nomže pudová síla uměleckého nadání, instinkt tvořivosti nedopustily, aby mladý Schwaiger vyrostl v nečinného misantropa a zmalátnělého škarohlída. Stalo se z něho něco zcela jiného. Vyloučil se později sám, dobrovolně, z vlastního odhodlání a po vlastním poznání z městské a velkoměstské společnosti, spíše z jejího života, přiklonil se k nízkým, ubohým, poníženým a zkoušeným, k odstrčeným a zanedbaným, a dovedl po dlouhá léta žít v skrytém ústraní, prostřed lesů, kde neměl ničeho kol sebe nežli prostý, jednoduchý, naivně drsný lid a u sebe, »svou milou dobrou ženu, jedinou trefu svého hloupého života« Všady utíkal ze všední skutečnosti, bydlíval v mrtvých dvorcích, neobydlených zámcích, v chalupách venkovských a stýkal se s mozolnými slováckými sedláky a ze široka chodícími flámskými a holandskými rybáři. Byli chudí, ale našel v nich, co hledal: srdečné a dobré lidi. Jeho fantazie vyhledala si také zvláštní svět představ. Svět mimo tento náš zbahnělý a licoměrný svět, kde se každý hledí ukázat jiným, nežli ve svém nitru jest, lepším a jemnějším, a pečlivě ukrývá pod licoměrnou rouškou svoje nízké instinkty a málo čisté vášně. Proto si Schwaiger vyhledal svět pohádek a svět naivní, hlavně však upřímné poesie.

Z prvu se tento odklon od uznaného a posvěceného pořádku projevil u něho tím, že k největšímu zděšení své rodiny stal se malířem, něčím neslušným, extravagantním, pro usedlého měšťáka hrozným, nevázaným a nespořádaným. Avšak co se zdálo jiným pouhou bujností a neposlušností, bylo proň svatým odhodláním k životnímu boji. H. Schwaiger je vtělený temperament a dříve nežli jeho proud a tep dostal se cele v řečiště uměleckého tvoření, dobýval se prudce všelikými ventily ven. Byl to podivný mladík, když jsme se seznámili. Je tomu již dosti dávno, když nás společný přítel svedl dohromady. Schwaiger dokončil tenkrát první redakci »Novokřtěnců« a šli jsme si společně prohlédnout, co všechno tehdá O. H. Miethke od něho skoupil. Nejdivnější bylo Schwaigerovi, že se našel zase jeden člověk, který se nepoškleboval tomu, co tvořil, který to se zájmem a důvěrou v jeho umění prohlížel a sledoval. Tak byl již uvykly na to, že jej skoro všichni považují za střestěnce a nerozumného rebela. A přece bylo vše u něho tak pravdivé, nehledané a přirozené, ale ovšem také tak zvláštní a nevšední, jako již celý jeho ze všední a obyčejné míry jdoucí zjev. Měl horkou, kypící krev, nespoutanou veselost, byl upřímný a kousavý, vůči řádu otrlý a ironisující, a vedle trpké pohrdavosti se světem seděla v něm přemítavá melancholie, jako byl vedle bezstarostné mladické hýřivosti železným pracovníkem. Miloval kontrasty v životě, těšilo jej vše zvláštní a zejména to, co budilo úžas a hrůzu sociálních a uměleckých filistrů. Jeho první umění je také výrazem toho všeho. Jest osobní skrz na skrz, ve svých zálibách a příchýlnostech, ve své náladě a formě.

Tehdá ve Vídni měl každý umělec svého svatého. Schwaigerův učitel, M. Trenkwald, přísahal na vlašské preraphaelity a jich umělecké nápodobitele. Jeho slušná úhlednost, pěkně krasopisná linie, toto stálé utišování a uspávání nervů a ochlazování životní teploty bylo Schwaigerovi nejméně po chuti. H. Canon se modlil k Rubensovi a došel až k obrovskému prázdnému pasticciu »Koloběhu života«. Mladé umělce vábil drsnou geniálností svojí osoby. H. Makart, který si první všiml Schwaigera a popřál mu u sebe útulku, hledal vý-

HANUŠ
SCHWAIGER. —
STUDIE K NO-
VOKŘTĚNCŮM.
KRESBA TUŽKOU. —
MAJ. AL. WIESNER
V PRAZE.

chodiště a oporu v hýřivém koloritu benátském, ale dovedl jej uvést v poplatnost vídeňskému sybaritství. Jeho myšlenky byly jen barvy. Jeho představy byly jen skvělé koloristické symfonie, jeho svět byl plný vonících ženských těl na pozadí matného sametu a blýskavého atlasu. Svou prostodušnou živelností podmaňoval si Makart všechno kolem, ne pouze mlsné požíválky, také vážné umělce. Vždyť jim ukázal, kde se vlní život a jaká opojivá moc je v sálavé barvě a co uměleckého účinku a požitku vězí v smělé harmonisaci koloritu. Od něho počíná barvitost a pitoresknost vídeňského malířství. Také Schwaiger došel u Makarta k tomu poznání. Avšak jeho pud po zvláštnosti a odlišnosti, jeho všim vypěstěná přichylnost k zanedbaným a povrhovaným, jeho vrozená zálibnost v umělecké nápadnosti a bizarnosti dovedla jej k nedbaným tehda předchůdcům Rubensovým a k německým primitivistům. Zamiloval si jejich svět drsných aneb hrubých postav, sukovitých, ale upřímných svatých, zalíbila se mu jejich neúhledná, ale prudce výrazná kresba a jejich nedokonalosti a nehotovosti, které ostatní zarážely, činily mu opojivé potěšení. Tak docela, jak by kdo chtěl, nemůže se nikdo zbýti své doby a postaviti se docela mimo ni. Vždycky zbude někde nějaká nitka, která jej s ní poutá, nějaká cévka, kterou k němu přetéká. U Schwaigera nejinak. Staré nizozemské umění bylo malíři tenkrát znovu objeveno, dvorní musea je počítají ku svým nejhojnějším pokladům; bylo sjednaným aksiomem, že nové umění na ně musí navázat a H. Schwaiger se tomu nezpíral. Nezůstal ale při povrchu, chtěl k jádru a všechno vědět, co oni věděli. Chtěl se zmocnit také jejich techniky, poznati materiální jakost jejich prostředků. Jako mu nic nebylo vhod v tomto všedně zcivilisovaném světě, tak také i pohodlné malování obchodními barvami s obvyklou, všem snadno přístupnou technikou. Hned od počátku líšil se od

ostatních v tom, že sáhnul po akvarelových a ne olejových barvách, k temperě a perokresbě. Chtěl však přijít všemu na kloub. Sháněl se po starých receptech a našel v Mnichově F. Lenbacha, který se kdysi dobře podíval do vnitřností starých maleb. Co věděl, to Schwaigerovi svěřil, tento pak šel jistěji dál sám.

HANUŠ
= SCHWAIGER
STUDIE K NO-
VOKŘTĚNCŮM.
KRESBA TUŽKOU. =
MAJ. PROF. T. G. MA-
SARYK V PRAZE. =

Nutká mne cosi stále, abych nejdříve vykrojil z díla Schwaigerova to, co je nejméně jeho vlastnictvím. Totiž práce, které jsou hollými napodobeninami. Možná, že jsou umělci samému velmi milé, vím také určitě — neboť jsem to slyšel a četl bezpočtukrát — že je také jiní, a to ne pouze muži bez vlastního soudu, hlasitě pochvalují, ale já nemohu přes to jinak, nežli zde říci, že Sv. Lukáš (1886), Sv. Hubert (1884), Sv. Jiří v kruhu (1892), Svatí tři králové (1892) a co se k nim ještě řadí, jsou sice kusy vysoce zajímavé, dokonce i významné, neb aspoň příznačné pro osobní zálibu Schwaigerovu, ale pro jeho umělecký portret rysy zcela rušivé. Je v nich jeho dovednost, ne však jeho umění. Jsou chtěným, zamýšleným archaismem a ne prostým Schwaigerem; jsou obratně vystiženým primitivismem, dokonce však ne osobitým projevem uměleckého talentu dnešku náležejícího. Vidím v nich jen jakýsi hold přežilému již proudu, který byl chtivý všeho altdeutsch, jakýsi doplněk onoho staromalebného, antikvarního zařízení a vypravení bytu, jež byli Gedon v Mnichově a Makart ve Vídni přivedli do flor, jenom ne uměleckou osobnost Schwaigerovu. Ta jest arci tak silná, že se ani zde nedá docela potlačit a problýskává na nejednom místě

závojkem šestnáctého věku, a proto také mi nepřivozuje čisté a nekalené potěšení, vidím-li silnou svéráznost samochtě se podřizovati cizímu až málem k nepoznání. Na štěstí tyto zúmyslné archaismy jsou u Schwaigera jen škraboškou, kterou si někdy, a ne na dlouho, přikládá na vlastní výrazný obličej. V těchto kolorovaných péro-kresbách nebylo by cvičenému znalci staré hornoněmecké školy zatěžko označiti, co je vypůjčeno od A. Dürera, H. Behama, H. Burgmaiera nebo A. Altdorfera. Zde je to typ mužské karakterní hlavy, onde hranatý profil, jinde usazení madony, umělé hromadění kornatého řasování, tu neohrabaný poskok koně i jeho lidsky vyhlížející oko, onde romantické koncepce horského kraje a franckých městysů a hradů, všude pak charakter komposice, pevná kostrbatost péro-kresby. Všechno chce aspoň vypadat staré i v tom zúmyslném a umělém patinování tonů a odlupování naneseného zlata.

Připomínají mi tyto kolorované kresby, předmětem i fakturou vybrané z přešlosti, Balzacovy »Contes drôlatiques« rabelaisovské verry a širokého, až neslušného řehnění. Psal je duchaplný člověk, kterému se zachtělo ukázati dovednost, s jakou umí se vžítí v starého ducha a vyjadřovati se také starobyloou řečí. Není také Schwaiger při této práci jenom pre-stidigitaterské zručnosti. Má ducha a citový vtíp. Výši H. Balzaca každý bude měřit podle jeho Otce Goriota a celé jeho Lidské komedie, a ne podle oněch drolerií, a také Schwaigerovi nepatří jeho místo v dnešním umění proto, že někdy vtípně vklouzne do kytlice norimberského nebo řezenského mistra a kreslí při okně kolečky zaskleném.

H. Schwaiger vedl dlouho neklidný život. je ve Vídni, brzy v Seebarnu, pak zase na slavi, v Kutné Hoře, až mu Nizozemí přineslo uklidnění. Pobyl tam dvakráte. Poprve roku 1888 asi šest měsíců a tato doba tvoří zna-telné rozhraní v jeho životě. Člověk i umělec z ní vyšel vykvasený a sharmonisovaný. Až do toho roku živí Schwaiger svoji fantasií umělou a lidovou poesii, baladami, novelami, pověstmi a pohádkami. Žije ve fantastickém ovzduší a neúmorně vypráví, co v jeho přítmí a přišerí uviděl. Potom přišla nejbližší skute-čnost na řadu. Ale ne tak, že by obojí bylo rozhraničeno nepřekročitelnou hrází. Stále se přes ní přelévají jednotlivé vlny s jedné strany na druhou.

Hrabě Hans Wilczek st. má celé album, na jehož listech se stále opakuje jedna a táž po-stava vyčouhlého chlapiska, hubeného jako do-šek, špičatého jako kopí. Tulák na první po-hled, a pištec. Chodí a postává za dne i noci, jednou v oranžovém víru západu slunce, po druhé v sirnatém světle, po třetí za strašidelné tmy. Sám strašidlo. Láká krysy z děr a straší počestné hospodyně, bojácné měšťáky a nezbedné děti. Je to Krysař Hamelský. H. Schwai-ger s ním debutoval a dlouho se nezbyl této postavy. Vrací se k ní stále a na konec se s ní zrovna stotožňuje. Směje se při tom sar-kasticky, ale nezapírá, že se cítí sám takovým potulcem, který obmezencům navzdor hvízdá svoje kouzelné písničky. V cyklu šesti péro-kreseb, jimiž v pohodlném tempu vypravuje starou pověst o Krysaři, naznačil Schwaiger poprve kam tíhne, vlastně chce tihnouti. Jím získal první úspěch. Snad proto mu dlouho zůstal ten světoběžný čarodějník milým. Vy-stoupil s něčím, co bylo polo pohádkou a

* Netrpělo ho to drahně na jednom místě. Brzy Jindřichohradecku, potom v Praze, na Zbra-

HANUŠ
SCHWAIGER. —
STUDIE K NO-
VOKŘTĚNCŮM.
KRESBA TUŽKOU. —
MAJIT. H. O. MIETHKE
VE VÍDNI.

HANUŠ
SCHWAIGER — NOVO-
KRŤENCI V MÜNSTERU.
TEMPERA. — MAJ. A. WIESNER.

HANUŠ
SCHWAIGER
AHASVER —
AKVARELA. MAJ-
TELH. O. MIETHKE
VE VÍDNI.

STUDIE K A-
HASVERU —
KRESBA TUŽKOU.
MAJ. A. WIESNER
V PRAZE.

polo pověstí, co někde slyšel, nebo někde četl. Za ním, skoro plných deset let, rojí se ostatní, jemu podobné v tonu příbuzné. H. Schwaiger čte. Případl na anglického Dekameronu a hned se dal do práce, jakoby chtěl všechny Canterburské povídky přelít v obrazy; četl těžce chmurné zpěvy M. Lenaua a maluje Věčného Žida (1885), čte barvosyté a vášnivou smyslností náaté šestiměry Roberta Hammerlinga a z ovoce četby vyrostli Novokřtěnci. Sedm směšně bázlivých hrdinů švábských a otlého Patera Gramsalba (1885) nalezl také někde ve verších. Potom vzal do ruky W. Hauffa a vznikl Nosáček a Malý Muck. Za pražského pobytu přišly na řadu české pohádky, přihlásily se u malíře o své právo. Božena Němcová a J. Košín z Radostova nabídli mu své sbírky a on z nich vybral pohádku o Dlouhém, Širokém a Bystrozrakém, o Bídě, o Zakletém princí,

o Ježku ženichovi a jiné (1885). Vznikla hojná řada akvarelů a pérokreseb, uložených nyní ve Wiesnerovu »Pohádkovém albu«. Na konci tohoto Schwaigerova pohádkového období stojí velký akvarel Jeskyně Steenfoolské (1888), ona strašidelná historie, kterou, opět dle Hauffa, vypravuje mladý zlatník svým spolubesedníkům ve spesartské hospodě, a o něco málo oddálená celá knížka »Fantasie v bremském sklepe radničním« prosetá obrazy, nápady a vignetami, v nichž se všechna vinná fantastika Hauffova jako v zrcadle odráží.

Po takovém výčtu by se zdálo, že Schwaigerova tvořivost, aspoň v prvních letech, potřebuje nějakého pomocného popudu bratří literatů, a při pouhém vyjmenování prací mohl by se leckdo domýšlet, že první Schwaigerovo umění je toliko ilustrační. Ni jedno, ni druhé nesrovnává se s pravdou. Předně je tu velmi slušná řada akvarelů a temper, jichž předmět není vyčtený, ovšem ale zcela přesně zapadá do kruhu prací, k nimž Chaucer, nebo Hauff nebo Němcová dali podnět. Obrovití Krakonoši (1883) se objevují v temných slujích nebo v horských oblacích; Hastrmani sedí na pařezích vrb a rozčesávají si své žíňové vlasy; Zaklínači stojí v čarovném kruhu a předčítají svoje kouzelné formule; na šiji oběšence sedí Šibeničný mužíček (1882) a zatloukává hřeb do lebky visatce; za hromobití a bouřky vytahují pod čekanem Mandragoru, gnomové vylézají se svítilnami z děr a prohlížejí zvědavě pod vrbami spícího šumaře, dřevaři chytají skřítky houby ohlodávající, a tak dále. Všady týž proud, totéž rmutné vření, táž divá scenerie a titéž divní lidé, všady směs divokosti a dobráctví, strašidel a strašení, bizarnosti a humoru.

Novokřtěnci v Münsteru, kteří při druhém zpracování dostali za titul »Aequitatis diae et fraternitatis Monasterii« (1886) jsou velmi charakteristickým dílem.

Poslední, desátý zpěv Hammerlingovy epické básně líčí tutéž vřavu a totéž běsnění na velkém tržišti obleženého Münsteru, vypravuje o chvilkové zpouře Knipperdolinga a Krechtunga, a končí vtrhnutím biskupských lancknechtů do města. R. Hammerling při tom není historikem a s událostmi i osobami zachází s básnickou volností. H. Schwaiger není ilustrátorem a upravuje si v jediný malebný obraz, co pěvec postupně a na různých místech vyličuje. »Novokřtěnci« by zasloužili, aby je kdo jednou zevrubně popsal a porovnal s obsahem Hammerlingových hexametřů; poznalo by se při tom, jakou fantasií, jakým množstvím představ, jakou rozmanitostí postav tu mladý Schwaiger vládne. První obraz (1883) byl jediný světlý proud, jedna nepřetržitá záplava postav, divokých, bizarních, zpustlých, zvířecích. Byl to dav, z něhož jde hrůza a který jak rozpoutaný živel bez hrází zaplavuje všechnu prostor. Nadzvednutý horizont

HANUŠ
SCHWAIGER.
STUDIE KU
AHASVERU.
KRESBA TÚŽKOU.
MAJ. A. WIESNER
V PRAZE.

a stejnoměrné světlo věru že této smečce pološílených wederdopperů nedodávaly přehlednosti. Tu přinesla druhá redakce. Naleznete v ní vše, co bylo v první: prodáváče krys, zloděje, kostkáře, vrahy, zoufalé matky, zpité muže, nestoudné ženy, státní hlavy, rouhače, šibenice, blázny, kořistníky, fanatiky, nízkost, bídu, zhovadilost lidskou třepetající a mrskející sebou jako když džber ryb vyklopíte. Ale rovnoměrné masy se rozestupují, skupiny se odlučují od množství, všechno se stává přehlednějším a při tom nalehavějším. Již v tom je znatelná emancipace od Breughelovy komposice, která ovládala Schwaigerovou mysl při první práci.

Ostrá, břitká, ba smělá charakteristika osob ve hlavách, pohybu, akci, která pak prochází vším dílem Schwaigerovým, je tu v celé hojnosti a znovu se hned dostavuje v úvodním obraze k Chaucerovým Canterburským povídkám (1882). To je pravý hospodský výjev šestnáctého století, o něco pozdější než-li jej autor čtrnáctého věku měl v představě. Je hlučno a veselo »u heroldova kabátce« v Southwarku. Hovor, křik, hluk se rozbíhá na vše strany a všech devětadvaceti poutníků ku sv. Tomáši Becketskému rozeznáte na vlas. Tak přesně a trefně je Schwaiger charakterisuje. Není možno zaměnití faráře se správcem, rytíře s manem, kuchaře s kupcem, převora se žebravým mnichem, justiciára se statkářem. Malíř má v paměti každý popisný verš a dovede z něho vykřísnout živoucí postavu.

Potom rozvinuje vypravování ženy z Bathu o tom, po čem ženy nejvíce touží, jakoby před námi rozbaloval starou tapiserii. Kraj, bohaté architektury, rytíři, panoši, zbrojnoši, katané, měšťáci, král, královna, mladé dámy, babka, vše jenom zrovna naznačeno, jedno do druhého předcházejíc a zase vše v rytmu tvarovém a barvovém jakoby daktylový trochej Chaucerův oživil. Umělci je volno, ba příjemno v tomto znova vykouzleném světě barevných nohavic, špičatých klobouků, kroužkových brnění, širokých baretů, při hodokvasech a veselém pití, při divokém skřeku, kde je všechno všecinko jiné než-li dnes. Ale to jsou ještě přec jen realné osoby a výjevy; mají své datum a historické ovzduší. Vystupují tu arci podivní tovaryši, všechno ve zvláštním, nyní již nezvyklém osvětlení, v barvách, které dnes nejsou více obvyklé, v kroji, který nám platí za malebný a bizarní zároveň. Máme ještě jednoho umělce, který vládne stejnou evokační silou a ku podivu se stejnou expresivností, zdánlivou barokností, se stejně upřímnou drsností, s týmž humorem a soucitem vyvolává, vlastně bohužel vyvolával, postavy a výjevy těchže dob. Míním Zikmunda Wintera. Jeho Rakovnické obrázky a staropražské genry patří ku Schwaigerovým malbám. I umělecký styl, ne pouze předmět, shledávám příbuzný. U obou vidím tutěž markantní linii a kresbu, tutěž rázovitou, kovovou kostrbatost, která je nedílným sloučením taktního archaisování s uformovanou, vnitřně hotovou uměleckou osobností.

Věčný Žid (1885 a 1886) vyluzuje již jiné tony; otevírá Schwaigerovu říši fantastiky, kde se realný svět mísí s mátohami, strašidly a nadpřirozenými elementy. O Schwindovi se vypravuje, že věřil na svoje víly, rusalky a gnomy; Schwaiger zajisté ve svoje vodníky, Krakonoše, zvědavé a mlsné skřítky věří také, s onou vírou, s níž přijímá dítě bačiččiny pohádky za živou pravdu. Nechci tím říci, že by Schwaigerova víra byla dětinná nebo dokonce dětinská. On věří ve svůj pohádkový svět vírou přesvědčeného umělce, proň jest tato říše princů a obrů, králů v bačkorách a mluvících zvířat, nestvůrných trpaslíků a zpo-vo-

HANUŠ
SCHWAIGER.
STUDIE KU
AHASVERU.
KRESBA TUŽKOU.
MAJ. A. WIESNER

HANUŠ
SCHWAIGER.
STEENFOLL-
SKÁ JESKYNĚ
AKVAREL. MAJIT.
PROF. F. STUPE-
CKÝ V PRAZE. ==

STUDIE KU
STEENFOLL-
SKÉ JESKYNĚ.
KRESBA TUŽKOU.
MAJ. T. G. MASA-
RYK V PRAZE.

HANUŠ
SCHWAIGER. — SVATÝ
JIRÍ —
FRESCO NA ZÁMKU HRAB. SYL-
VA TAROCCY V PRŮHONICÍCH.

HANUŠ
SCHWAIGER
STUDIE. —KRESBA TUŽKOU.
MAJ. T. PROF. T. G.
MASARYK PRAHA.

řených hrbáčků bezprostředním pokračováním tohoto našeho viditelného a hmatatelného světa. Obojí splývá v jedno; není mezi nimi hrází a hranic. Ti pastevcí, s hrůzou se choulící před bědným zjevem potulného Ahasvera, ti dřevaři, chytající skřítky, ten zmožený muzikant, kterého šotkové ohledávají, ten mužiček na mrtvém visatci, ten hastrman nebo obrovitý Krakonoš a ty děti před nimi ve strachu, ti všichni vycházejí z tvořivé mysli a ruky Schwaigerovy, nadaní stejnou pravdivostí a věrohodností. Patří k sobě. V tom, v této jednoduše, v této zvláštní skloubenosti světa skutečného a imaginovaného, který dříve nežli se ocitnul na ploše obrazové, prošel zároveň a v témže okamžiku vnitřní výhni umělcovou, shledávám příčinu jich velké působivosti. Podivným, zvláštním způsobem dovede Schwaiger oba světy sblížit. Jeho sedláci, šumaři, rybáři, dvořané, pasáci, karbaníci, princové, pašeři, zaklínači a děti jsou drsné, hranaté postavy, plné rohů, vyčnělin, náhlých záhybů, ovětralých lící; vše je na nich neobyčejným způsobem vyzvednuto, vše nápadně sesíleno. Jsou pravdivé, a přece jejich realnost není všední, všemi okoukanou pravdou a správností; zdá se, že by jediné mrsknutí kouzelného proutku je mohlo odnésti z pevné půdy naší země. Nic tu není vnešené, civilisované ušlechtilosti a úhlednosti. Ani ti pohádkoví princové nebo dvorští hodnostáři se mnoho neliší od hrubých, mozolných nebo i duchem omezených plebejců, leda šatem, krojem. Není tedy divu, že s příšerami a napřirozenými bizarnostmi se v jednu rodinu takřka slévají.

A tyto bizarnosti rodí fantazie, která je smělá, nevázaná, kapriciosní, bujná, vesele, sarkastická i dobrácká. Nevymýšlí s námahou a rozmyslným úmyslem předvést cosi geniálně neobyčejného; pracuje tímž tempem a s touž přesností, ano logikou, jako každý zdravý duch, který si zachoval svěžest a upřímnou bezprostřednost. Co z ní vychází je umělecky samo-

zřejmé. Věčný Žid je bědná postava. Nemá ničeho společného s oním obvyklým smutným starcem, který se podobá vždy Michelangelovu Hospodinu v Sistine. Je to v poletavé cáry oděné a rozviklané lidské tělo, vtělená lidská bída, která se jak mrazivé strašidlo těžce plouží po pastvisku, na němž ulehl sychravý podzim. Šklebivý hastrman hubených údů je zrovna pokračováním sukovitého pařezu, na němž sedí; žravý obr v jeskyni prince jako hračku si prohlížející, je beztvárný, jako ty skály kolem; nesmírná hlava z temna sluje se vynořující, je Krakonoš dobrácký jako neučesaný mužík a nebetyčný Dlouhý vystihuje zrovna genialně naivní pohádkovou představu. Novokřtěnci jsou rozvířeným, děsivě rozpoutaným obrazem lidské zvrhlosti. Umělec v řezavém smíchu metá vždy nové a nové zjevy lidského nízkého běsnění a blátem potřísněných vášní na tržiště münsterské, ukazuje rub civilisovaného člověčství. V Canterburských povídkách a Pateru Gramsalbovi zní veselý pijácký smích; v bremských fantasiích podobně. Jinde straší strašidla. Než vedle bujnosti a kousavosti, vedle veselé bezstarostnosti a upřímné fabulistiky má H. Schwaiger ve svém nitru ještě jeden krásný ton, a ten zní soucitem. Umělci není do smíchu a nejméně do pošklebku,

když vidí nouzi a bídu. Nezaviněná zbědovanost lidí, k zemi tlačící nuzota, člověka ohlodávající fyzická námaha nenachází dvířka jeho srdce uzavřená. Cítí se všemi, i s těmi, kteří jsou namožení pitím, i dokonce s tím ubohým hastrmanem nad potokem. Nejspíše proto se dvakrát vrátil k Věčnému Židu, nejspíše proto vyhledal si v Hauffových pohádkách posmívaného malého Mucka a nebohého nosatého hrbáčka, k nimž jej nepochybně i bizarnost zjevu lákala, ale také když vidí shrbená záda nádenické rodiny z práce se vracející, hne se soustrast v něm bez každého cizího příděchu.

Jeskyně Steenfoltská je zatím posledním pohádkovým obrazem Schwaigerovým, ale ze všech prvním. Beze všeho slovního výkladu a vypravování jí každý porozumí, poněvadž je čistý malebný zjev a malířský výtvar. Nesejde na tom, víme-li, že jsou tyto strašidelní utopenci utonulí na Carmilhanu, nebo jmenuje-li se ten ustrašený rybář Wilm Falke, čili nic. Jsou to lidé, živí i mrtví, kteří v příšerné hodině na pustém místě se setkali. Ticho, odlehlost, gumigutové světlo, hrůzná grandezza kapitánova, bizarnost hudebníků, pošklebek pokuřujícího žlutavého mužička, vroucnost matek, ustrašenost dětí, veliký, smutný klid moře po ztišené bouři, přehledná jasnost a konciznost koncepce, pádná rázovitost kresby a ponurá síla barevné a světlové nálady tvoří řadu vynikajících vlastností zde v jeden ráz soustředěných. Pohádková strašidelnost, přesvědčivá hrůznost pověstí o lidské lakotě nevyplynula ze Schwaigrova štětce nikdy volněji, svobodněji a suggestivněji jak v tomto, asi jen prozatímním závěru jeho fantastického období.

Staří Nizozemci byli Schwaigerovými miláčky od mládí. Sám se z toho vyznává. Zná je z Vídně a tak je měl rád, že jeho postavy jsou jimi splozeny. Opakuju znova: nejsou z jejich obrazů vyňaty. Když maloval Novokřtěnce a kabaret »u heroldova kabátce« nebo historiku ženy z Bathu, a chtěl je malovat v jejich, aneb aspoň přibližně v jejich době, bylo mu jedině správným, dáti osobám svým a jich okolí vzhled takový, jaký asi před třemi sty lety měly. A poněvadž měl plnou důvěru ve věrohodnost, správnost a realnost líčení starých Nizozemců, bylo proň logické, dáti svým osobám a svým architekturám tvary, postavám vzezření a držení, jak je na starých obrazech vídal. Měl přírodu a skutečnost před sebou, ale pohlížel na ni nizozemskými skly. Někdy dokonce leželo v jeho uměleckých zámyslech a cílech upravit také svoje obrazy po starém způsobu. Někdy podle nizozemských gobelinů, někdy podle nizozemských maleb vyvýšil horizont a spojil děj. Hned však byl cele svůj, kdy šlo o pohádku nebo domácí pověst, a Schwaigerovy krajiny se svojí hlubokou náladovostí nemají vůbec co se starými předlohami společného. V nich přichází Schwaigerova modernost nejdříve k platnosti a výrazu.

Kdyby byl H. Schwaiger oním napodobovatelem starého umění, kdyby jádro jeho umění záleželo pouze v tom, že by dovedlo pískati jenom cizí písničky a nápěvy, jak se za to má, pak jistě pobyt a studie umělcovy ve flámské Belgii a v Holandsku byly by jej v tom upevnily

HANUŠ
SCHWAIGER.
STUDIE. ———
KRESBA TUŽKOU.
MAJ. A. WIESNER
V PRAZE.

HANUŠ
SCHWAIGER.
STUDIE K STE-
ENFOLLSKÉ JE-
SKYNI. ———
KRESBA TUŽKOU. MA-
JITEL ALOIS WIESNER
V PRAZE.

a utvrdily, byly by mu přivodily jen nové a rozšířené množství vzorového materialu.

Zatím se stalo něco zcela jiného. V Nizozemí našel Schwagerl druhý svůj domov, a má pravdu, praví-li to. Tam z kmene jeho umění vyrostly nové větve. Dojel do Nizozemí, aby poznal své staré oblíbence v jich domovině, a vrátil se odtud, ne jako sesílený archaista, nýbrž jako zmohutnělý realista. Kraj a lid zde naň působili neméně silně nežli staří mistři. Spíše však silněji a převratněji. Stalo se mu totiž, co mnohým jiným před ním, právě nejmodernějším a nejpokrokovějším. V té vlhké, přímořské atmosféře, nad úzkými kanály a širokými zelenými lány, v tichých starých městech a na plochem břehu moře našel, objevil pro sebe půvab přirozeného světla, zajímavost skutečného života a světa. Seznal, že ti staří Ostadeové, Breughelové, Teniersové a Beuckelaerové a jiní nebyli dokonce fantastové, kteří

by stáli nad světem, nýbrž muži s tímto světem srostlí a líčící svoje okolí, jehož zjevy přiváděli v říši výtvarného umění. Seznal, že to byli prostí, naivní realisté a že umění je původní a silné, když vychází od skutečnosti a z nitra umělcova. Nebyly to proň z brusů nové poučky, jenom že důrazněji nežli před tím, se u něho ohlásily. Juž před tím v Čechách nastupoval tuto cestu. Mezi tím co pracoval na pohádkách a fantasiích, vycházel a vyjížděl do kraje a venku a ve městech živil svého ducha tím, co tam viděl. Na Zbraslavi kreslí divoké cikány, markantní domkáře, zbídnělé kolovrátkáře, v Lodenicích rozviklané chalupy, v Dubu dělníky, v Kutné Hoře zlomky starých architektur, v Jindřichově Hradci romanticko-malebné partie zámku, v Praze uzenkáře a preclikáře, kteří z večera a za noci po ulicích a hospůdkách prodávají. Jsou to studie a ne obrazy; jsou to bezprostředně v ruchu života postřehnuté a z něho vyňaté jednotlivé postavy, a sice zase takové, jichž se dosud téměř nikdo nepovšimnul: hrubé, drsné, záplatované, přihrblé, z široka a těžce se pohybující, s rukama hrubýma a rozoranýma, s tváří svrášcelou a kůží spráženou a ožehlou. Domy jsou jak na spadnutí a hrady zříceniny. Zevní forma a fysiognomický výraz stojí tu v popředí.

V Nizozemí se jejich galerie množí. Rybáci, krajkářky, sedláci, posluhové, nosiči z Utrechtu, Gentu, Antwerp se druží k českým soudruhům pracovních a ponižených vrstev. Potom klikaté střechy prejzové, ozdobné domy cechovní, kamenné, cihlové, rudé a temné, pohledy do tichých ulic v ostrém světle a prudkých slunečních stínech, nějaký větrník, nějaké zápraží! Do galerií chodí Schwagerl na návštěvu a k osvěžení sil, na ulicích, venku pracuje. A když se vrátil domů, vyhledal si za obydlí nejprve valašskou vesnici, potom se usadil dokonce v lesích, v sroubeném domku při Hostýně, osamělém na malé zelené plošce, kolkol houštím stromů ovinuté. Zde pokračuje v těžce práci. Vychází ven do vsí a městeček, zastavuje se u dřevěných statků a mlýnů, na zasněžených liduprázdných návrších a maluje. Vzývá při tom své patrony, avšak jen proto, aby mu zostřili zrak a dali jistotu ruky, aby, co vidí, dovedl s tou křepkostí a rázovitostí vystihnouti, jak se na pravého umělce dnes sluší.

Při vší originalitě myšlenky, mnohosti nápadů, nevšednosti podání, nejsou práce Schwagerovy před putováním po Nizozemí vzniklé, docela bezprostřední. Jsou silně cítěny, ne však ve skutečnosti vždy bezprostředně viděny. Mezi umělce a skutečnost staví se ovšem vždycky

HANUŠ
SCHWAIGER. DLOUHÝ, ŠI-
ROKY A BYSTROZRÁKÝ.
TEMPERA. MAJ. A. WIESNER, PRAHA.

HANUŠ
SCHWAIGER.
ŠTASTNÝ OV-
ČAK. ———
KRESBA PÉREM.
MAJ. A. WIESNER
V PRAZE.

jeho živá a realně přetvářející fantazie, ale také zpomínky na staré obrazy a rytiny. Osoby jsou trefné, jich vzhled a tvář případné, než stále jim cosi schází, co by je pasovalo na zjevy docela životní. Dřevoři, kteří lapili skřítku (1888), jsou již skuteční lidé, ne pouze proto, že pocházejí z lidského pokolení, ale že jejich hlavy, postoj i útvar tváře, pohyb rukou, zazáření očí přišlo do obrazu tentokrát přímo ze zkušenosti. Jsou pravdivé, realné; umělec je našel u Dubé. A tutéž pokrokovou přednost objevíte v jeskyni Steenfoolské, v kreslených studiích i hotovém obraze. Třeba jenom srovnati ustrašené děti u Hastrmana s dětmi utopenců a poznáte zároveň též jednu z příčin, proč právě tento obraz ze všech pohádkových snad nehlouběji působí.

Nevím, zdali někdo před rokem osmaosmdesátým tušil, že by Schwaiger, který platil jen za fantastu, mohl najednou vystoupiti jako plnokrevný realista, aniž by při tom sebe zapřel, objeviti se jako malíř denního světla, ba oslnění, když přece dosud se nejjistěji pohyboval v barvitém přitnutí a s transponovanými tony. Rybí trh v Holandsku (1890), Rybářské lodě v Kooku (1891) a Barevná zkouška (1898), potom pohledy do Gloribusstraat v Bruggách, krajčárky na ulici v Gentu a jiné docela bezprostřední pohledy ukázaly, že to H. Schwaiger dovede beze všeho přechodu. Bylo to jistě v něm dříve, jenom nejspíše potřeboval nějaký silnější a náhlý popud, aby se do tohoto světa bez výhrad postavil. Dva momenty se mi zdají býti při tomto kroku důležité. Předně zmohutněla Schwaigerova síla charakteristiky osob i věcí, a za druhé zjemnily se atmosférické světlové a barevné hodnoty. Rybí trh sám je toho dostačujícím dokladem. Ti roztroušení po ploše lidé, sedící babky, potulující se děti a uličníci, rybáři, prodavači, kupci jsou tu, jak by momentkou zachyceni, v přirozené náhodnosti a přece zase s uměleckým, tichým, nevtíravým taktem ve volné rovnovážnosti umístěni. A jsou při tom upřímně věrni od dřeváků a bačkor až po bílé čepce a dehtované klockouky, od postoje nohou až po hrubé sedřené ruce. Valašští nádenníci a žebráci, hadráři nejinak. Nic na nich není urovnáno, nic zamlčeno, zejména ne jejich cáry,

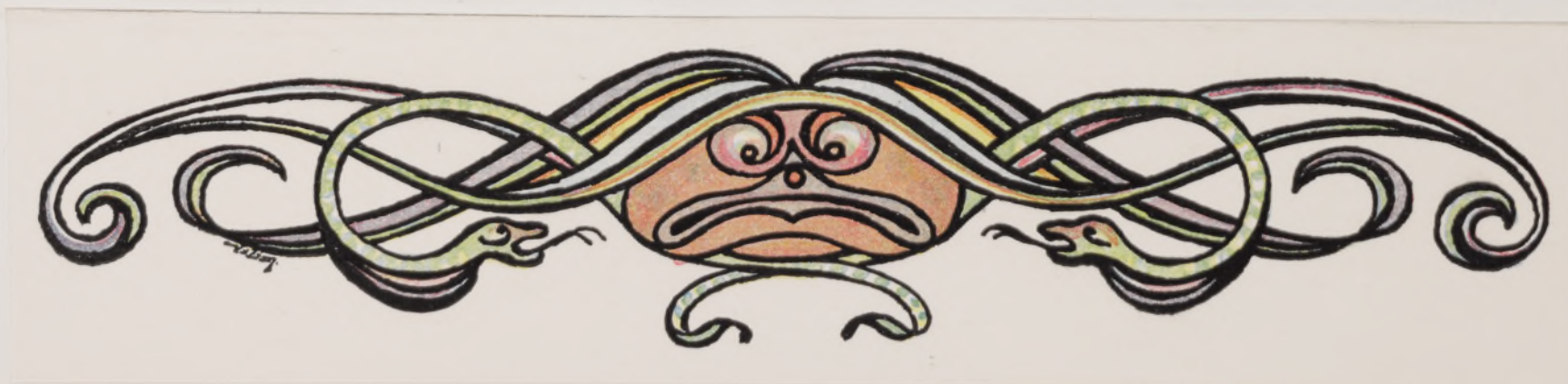
příštipky a záplaty. Jsou pravdiví, že to až zaráží, neboť nesou sebou těžký, nevoňavý dech tvrdé práce a těžké bídy.

* * *

Z pohádky, burlesky, divokého dramatu, z říše svatých a zbožňujících věřících, z ovzduší fantastikou prosáklého přišel H. Schwaiger k živé, až urputné skutečnosti. Ku podivu: jedno u něho nevyklučuje druhé, obojí jde dobře vedle sebe, ba na vzájem se prostupuje a proniká. Obojí patří k sobě a dohromady určuje jeho umělecký charakter. Trvám, že proto, poněvadž podstata jeho je naprosto malebná. Všechna fantazie Schwaigerova podává se v prvcích v první řadě oku přístupných a jím vnímaných. Tvar, barva, světlo jsou její mluvou a výmluvností. Subjektivní výmluvností. Cokoli umělec vidí zevním nebo vnitřním okem a videm, objevuje se mu vždy jinak nežli druhým. Všechno zvláštní nápadněji, všechno významné sesíleněji a ztuženěji. Život jeho scén, postav i krajů má jakousi prudkou, náhle drsnou výraznost. Vyráží ven jistými výběžky a vyčníželinami, bizarní a při tom duchaplnou abreviaturou, vychází ven překvapující šířkou a markantností, a linie a barva, při vši své podivnosti a osobité zvláštnosti, slučují se vždy v jednotlivost.

Ona linie, kapriciezní a nejednou groteskní je také výrazem dekorativního smyslu umělce. Jakoby se v ornament měnila. Dovednost redukční, která na ráz vyzvedává charakteristické jádro tvaru, má hravost, jež je plna osobního humoru a uměleckého vtipu. Má naivnost inteligenta. Řekl bych raději bezohlednou prostoduchost. Jeho ton zase vždy osobní nuance, jisté mimosvětské zbarvení a dolehavou a sdílnou náladovost. Je lapidární a při tom hned pln subtilních, jemně vycitěných odstínů, které podává s trefností ku podivu jistou a zrovna náhlou a neočekávanou. Věčný Žid krajem, z jehož přeprostých tvarů a divných souzvuků žlutí a zelení číší zimavá pustota; valašské statky a mlýny tonou v letním slunci, které zvyšuje světlý jas korun stromů a prášivé půdy; křehká červeň Barevné zkoušky je téže síly jako pohádková harmonie hnědi, černě a zeleně v Krakonošově jeskyni. To jsou všechno momenty, jež ze

HANUŠ
SCHWAIGER
OZDOBNA
LINKA. ———
KOLOROVANÁ
PEROKRESBA.

Schwaigera, toho zdánlivého archaisty, činí muže moderního cítění a moderních malířských problémů. Kritik starého řádu radoval by se z jeho velkých komposic, důmyslně vybudovaných ve freskách Průhonických nebo Bystrických, a dnešní posuzovatel má potěšení ze zdánlivé nehledanosti a náhodnosti jeho nizozemských a valašských obrazů. První by vysoko stavěl jeho určitou stylovost a druhý s radostí konstatuje jeho divnou svěžest, s jakou skutečnost ssaje a líčí. Prvý shledává s rozkoší jeho ton jednotný a dovedně sharmonisovaný, druhý s rozkoší se podává mluvě subtilních odstínů. Prvý by se zadostučiněním konstatoval jeho přilnutí ku starým školám a druhý s vřelým potěšením jeho osobní rázovitost a energický temperament. Prvý by se těšil z obsažnosti a obsahovosti jeho líčení, druhý se rád dává unášeti letem jeho fantasmie a suggestivnosti jeho nálad. Umělci se obdivují hravé solidnosti nejrozmanitější techniky a laikové obsáhlostí a bohaté rozmanitostí jeho látky. Ale všichni asi, kdyby pátrali po nejvlastnější příčině své záliby, našli by, že vychází z toho, že z každého díla vyzívá fysiognomie nevšední, zvláštní, někdy trochu groteskní a bizarní, jindy svěží sukovosti, která je vždycky celá při práci, ať již hraje si jen s proudem a kombinacemi pouhých ornamentálních linií, nebo si vychází do říše pohádek a strašidel, nebo si chvíli postojí před krabatinami starého zdiva nebo světlem průhledných listů, ať vytváří mátohy nebo podává člověka z masa a kostí.

Silou své zvláště organizované subjektivnosti působí Schwaiger a proto patří, vzdor svému kuklení, do řad moderních lidí, kteří tvoří.

V HOSPODĚ „U TABARDU“^{*)}

(Illustrace k Chaucerovým »Canterburským povídkám). V »Úvodě« ke »Canterburským povídkám« Chaucer vypravuje:

Když s novým jarem nový život se rozlívá každou žilkou přírody a bujně vyráží, tehdy také lidi touha po putování pudivá do světa. Poutníci putují k svatým místům. Zvláště v Anglii ze všech krajů hrnou se do Canterbury k sv. Tomáši z Beketu, mučnicku, poděkovat, že zachoval je při zdraví.

^{*)} Chaucerovy veršované »Canterburské povídky« jsou u nás neznámy, proto bylo naším úmyslem uveřejniti o tom v čísle překlad, aspoň úvodu, ku kterému též kreslena Schwaigrova ilustrace. Žel, pro rozsah tohoto byli jsme nuceni podat jen stručný obsah, který též k ostatním ilustracím pohádkovým připojujeme.

Také básník ubíral se tam se zbožnou myslí a odevzdán v Boha. V Southwarku, čtvrti-londýnské, v hospodě »u tabardu« (hlasatelského kabátu s erby) sešel se s poutníky, jichž cílem rovněž byl sv. Tomáš v Canterbu-

ry. Všichni se tam zastavili na nocleh a seznámili. Bylo jich všech 29. Roztodivná společnost. Byl tu rytíř, muž ctný a vzácný, jenž hořel jen pro rytířství, svobodu a pravdu, dvornost a slávu. V dalekém světě křesťanském i pohanském slavně bojoval, u Alexandrie, v Prusích, na Litvě a na Rusi, v Granadě, v Malé Asii, Armenii i na moři. V 15 krvavých bitvách porážel nepřítele za věc křesťanskou. V bitvách i turnajích dobýval prvních cen. A přes to vše byl moudré mysli, mravů jako panna něžných, slovo neohrabané nevyšlo mu přes rty. Byl rytíř ušlechtilý. Oř jeho dobrý byl; však oděv z houně byl zamazán od rezavé drátěné košile a obnošen. Přijíždělt přímo z cest a rovnou bral se na pouť... S ním jeho syn byl, p a n o š, veselá zamilovaná duše. Let dvacet bylo mu. Hlava kadeřavá, tělo štíhlé, síla veliká, krok svižný. Bojoval ve Flandrech, Artois a Pikardii. Dobył si už jména a tím i naděje na přízeň u dam. Vyšňořen byl jako lučina pestrými květy, červenými a bílými. Co krok, to pískal a zpíval. Byl svěží jako měsíc máj. Kabát měl krátký, rukávy dlouhé a široké. Krásně na koni seděl a jezdil s jistotou, krásně básnil, deklamoval, psal, maloval, tančil i zápasil. Láska jeho byla horoucí, že probděl noc přes všecky slavíky. Byl však úslužný a dvorný a skromný a při stole nakrájival vždy otcí... Jediným jejich průvod- byl man, v zeleném kabátě a klobouku, se štítem a mečem po levém boku a s ostrým nožem po pravém; v toule měl svazek šípů s pavími péry; v ruce mohutný luk; na prsou stříbrného sv. Křištofa. Byl dobrý střelec a lovec... Byla tam také převorka, »paní Eglantina«, cudně přívětivá. »Při sám sv. Ludvík!« byla její největší přísaha. Líbezně zpívala nosem; francouzsky mluvila zvučně jako na školách ve Stratfordu — pařížské frančiny neznala. Při stole ni drobet jí neupadl z úst, ni kapka na prsa; do omáčky nestrčila prstu; horní

HANUŠ
SCHWAIGER
INICIÁLA. —
KOLOROVANÁ PE-
ROKRESBA.

HANUŠ
SCHWAIGER.
POLA PENÝ
SKŘÍTEK. —

HANUŠ
SCHWAIGER.
STUDIE. ———
KRESBA TUŽKOU.
MAJ. A. WIESNER
V PRAZE.

HANUŠ
SCHWAIGER.
STUDIE KU
STEENFOL-
SKÉ JESKYNI.
KRESBA TUŽKOU.
MAJ. A. WIESNER
V PRAZE.

HANUŠ
SCHWAIGER.
ODPOČINEK.
AKVARELA. MAJ.
H. O. MIETHKE,
VÍDEŇ.

HANUŠ
SCHWAIGER.
KRAKONOŠ.
AKVARELA. MAJ.
H. O. MIETHKE VE
VÍDNI.

STUDIE KU
POLAPENÉ-
MU SKŘÍTKU.
MAJ T. PROF. T. G.
MASARYK PRAHA.

HANUŠ
SCHWAIGER.
JEŽEK ŽENI-
CHEM. ———

PEROKRESBA MA-
JITELA. WIESNER
V PRAZE.

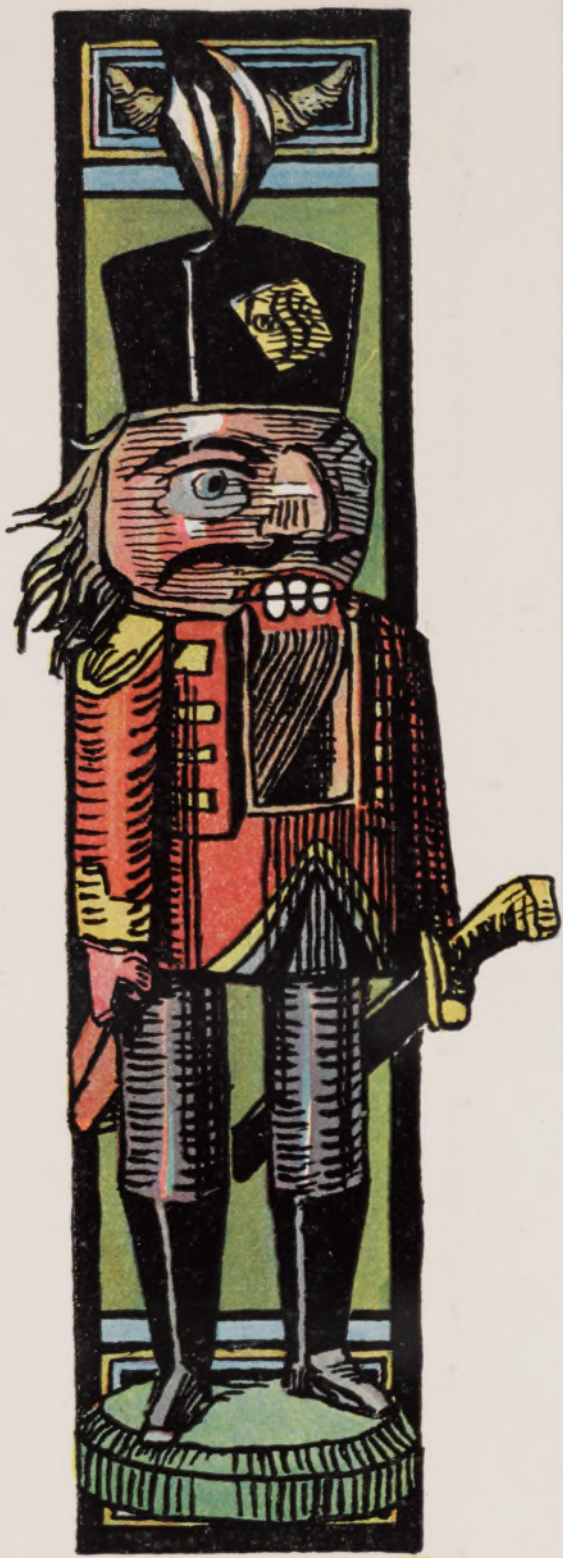
ret tak čistě utírala, že, pila-li, nezamastila poháru. Takovému dvornímu mravu byla vyučena. A srdce měla měkké! Pro myš chycenou neb mrtvou plakala; psům pečinky a mléko dávala. Plášť měla nejčistší, závoj vkusně přehozený, ústa malinká, na ruce růženec korálový se zlatým zámekem, na němž stkvělo se skorunkou A a pod ním »Amor vincit omnia« . . . Ještě tam byla jiná jeptiška a kněz, jejich kaplan. Potom mnich, nad míru sličný, náruživý lovec a obratný jezdec. O řád sv. Benedikta a o text písmo však se nestaral. Hlava leskla se mu jako zrcadlo, obličej — jako by olejem pomazal. Bříško žírně bylo vypaseno . . . Také žebravý mnich tu byl, veselá kopa a nejvýmluvnější huba. Mladé ženy ho měly zvláště rády. Mnoho sňatků on uzavřel. A zpovědníkem byl hledaným; rád odpouštěl, zvláště když mu dobře zaplatili. Uměl zpívat a hrát a ještě líp vykládat. Hospodské a čišníky lépe znal v celém okolí než bráky a mrzáky. Byl všude tam, kde bylo hej. Byl nejlepším žebrákem mezi bratřími; bosá vdova dala mu poslední groš . . . Byl tam též k u p e c v strakatém obleku, s flámským bobrovým kloboukem. Mluvil důrazně a slavnostně a stále o obchodě . . . Dále žák s koníkem jako žebrík suchým. A tlustší nebyl ani jezdec jeho. Neměl ještě prebendy a líhával jen v knihách. Zbytečného slova nemluvil, a co mluvil, bylo důstojné, dobře volené, stručné a řízné a vždy plno rozumu. Rád se učil, ale rád by už také učil . . . Moudrý justitiarius také tu byl, chytrý a opatrný a vysoce vážený, patentem ustanovený předseda soudu porotního. Peněz měl jako želez — uměl také kupovat jako nikdo . . . Pak statkář s mohutnou bradou, epikurejec, jehož sklep a kuchyně byly slavné. Dýka a hedbávný měšec visely mu s pasu . . . Byli tu také tesař, kramář, tkadlec, barvíř

a čalouník; patřili k témuž bratrstvu a měli tudíž stejný kroj. Dýky jejich byly stříbrem vykládané i pasy a kapsáře. Vypadali jako měšťané. Měli svého kuchaře. Dále byl tu námořník, muž rvavý, jehož ctnost byla povážlivě děravá... Lékař, jenž znal všechny staré lékaře, od Aesculapa počínajíc, za to bibli méně; zbohatnul z moru; odíval se krvavě červeně a modře... Potom tu byla žena z Bathu, jadrná, ale nahluclá. Obchodovala suknem v Gentu, na Cypru. Pět mužů již vedla k oltáři. Třikrát byla u Božího hrobu, byla v Bologni, ve svatém Římě, v St. Jagu a v Kolínském dómě. Zrovna tak zcestovala byla v písmě sv. i ve starých autorech. S velikou dialektikou obhajovala vdavky proti panenství. Statná to žena, obličej červeného a drzého. Byla však mlsná. Na nohou měla ostruhy; jezdila lehce a jistě na svém koni... Také farář z malého města tu byl, chudý, ale bohatý skutky a myšlenkami: učený, evangeliu Kristovu oddaný, ochotný a trpělivý, dobročinný a skromný. Za deště a bouře chodívá za dalekým nemocným. Říká: »Když zlato zrezaví, co pak se železem?« A kněz má být ryzí zlato!... S ním bratr byl, rolník, pracovitý, poctivý a zbožný. Jel na kobyle v haleně... Dále mlynář, chlap jako suk, silák. Bradu měl liščí, na nose chlupatou bradavici. Štít a meč po boku. Měl bílý kabát a modrou čepici. Hrál na dudy, div se posluchači v hospodě nezbláznili. Ale lidem doma kradl obilí... Pak způsobilý šafář; hubený cholerik správce, v modrém šatě, se starým mečem v rezavé pochvě; hnusný pochop, jehož obličej byl hrůzou a postrachem dětem a jenž mluvil latinsky, když se byl vínem opil, ale jen dvě tři fráze — »vždyt víte, že i straka dovede učeně mluvit zrovna jako prelát«... S ním přišel prodáváč odpustků — zrovna z Říma a hlasem pěkným jako koza zpíval: »Přijď, lásko, ať tě obejmú!« a pochop doprovázel ho svým basem. Prodává relíkvie, a byl v tom nejprohnanější, nestydatý taškář. Kus staré cíchy vydával za závoj Mariin. Z farářů a z lidu dělal si opice.

Ti všichni zasedli k společné večeři. Jídla byla vesměs výborná; víno silné a dobře chutnalo hostům, a hospodský vedl si statečně jako maršál vznešeného domu. Byl hovorný a šprýmař. Po večeři navrhl hostům, aby každý z nich pro ukřácení cesty vyprávěl dvě povídky cestou do Canterbury a dvě cestou zpáteční; či povídka bude nejlepší jak dobrým

HANUŠ
SCHWAIGER.
ILLUSTRACE
KU CHAUCE-
ROVÝM CAN-
TERBURSKÝM
POVÍDKÁM.
MAJ. HRABĚNKA
SIZZO-NORIS VE
VÍDNI.

vtípem, tak případnou morálkou, ten na útraty všech bude po návratu v této hospodě vyčastován. Návrh přijat, a časně ráno vyjeli všichni, i s hospodským. —

Tak vznikly Canterburské povídky. Zůstaly však torsem, ovšem velkolepým. Místo 120 zamýšlených čísel obsahují jen 24. Ale celá středověká Anglie v nich žije na vždy.

Geoffrey Chaucer narodil se 1340 v Londýně a zemřel 1400. Do Shakespeara nebylo v Anglii básníka nad něho.

JESKYNĚ STEENFOLSKÁ. (Skotská pověst.) Na skalnatém ostrově skotském žili jednou dva rybáři. Žili svorně. Byli neženatí a bez příbuzenstva. Věkem skoro stejní, ale postavou a povahou podobali se sobě jako orel a tuleň.

Kašpar Nohavička byl obtloustlý cvalík, veselá, bezstarostná kutálka a zahálka; proto staral se o dům, vařil a pekl, pletl sítě a vzdělával pole. Druh jeho Vilm byl vytáhlý a suchý, nos jako jestřáb a oči — hřebíky. Ať plul na rybolov, ať lezl za ptáky, ať prodával zboží na trhu, všude měl štěstí, proto že byl smělý a důkladný.

Říkali mu také Vilm Sokol. Ač byl lakota, dělil se o výdělek s Kašparem, a oba bohatli. Ale Sokol chtěl být velmi bohat, a poněvadž dosavadní cestou šlo to pozvolna, hledal cestu nadpřirozenou. Svěřil se Kašparovi, Kašpar, který hleděl na Vilma jako na evangelium, roztroubil to mezi sousedy, a brzy kolkolem mrkali a šeptali, že Vilm Sokol zapsal se čertu anebo že s ním aspoň cosi kuje.

Pozvolna Sokol stával se méně dbalý a hledal dobrodružství. Jednou sedě na břehu uviděl, jak velká vlna vyvrhla na břeh ve spouště mechu a kamení žlutou kuličku — ryzí zlato. Bylo to jeho neštěstí. »To jistě nákladní loď se stroskotala, a mně souzeno, abych poklad vyzvedl« — myslil si. Od té doby sedával po celé dny a noci na břehu a zvláštní lopatou lovil zlato, ale vytahoval jen — bídu. Prolekoval brzy nejen zlatou kuličku, ale i všecek majetek společný. Dobromyslný Kašpar ani nezareptal.

Jednou před hroznou bouří Vilm utekl se do blízké jeskyně. Říkali jí Steenfolská. Do ní bylo se možno dostat jen svrchu skulinou, což bylo nebezpečno, a ještě nad to říkali, že v ní straší. Vilm spustil se tam a usedl na vyčnívající skalisko. Pod ním vlny jen třískaly a burácely, a nad ním skučela vichřice. Dlouho tam seděl. Vše už utichlo, když se ze snu probudil a chtěl vylézt. V tom z hlubiny uslyší zcela zřetelně slovo Karmilhan. Zalekl se a zaúpěl: »Co to?« — a utekl.

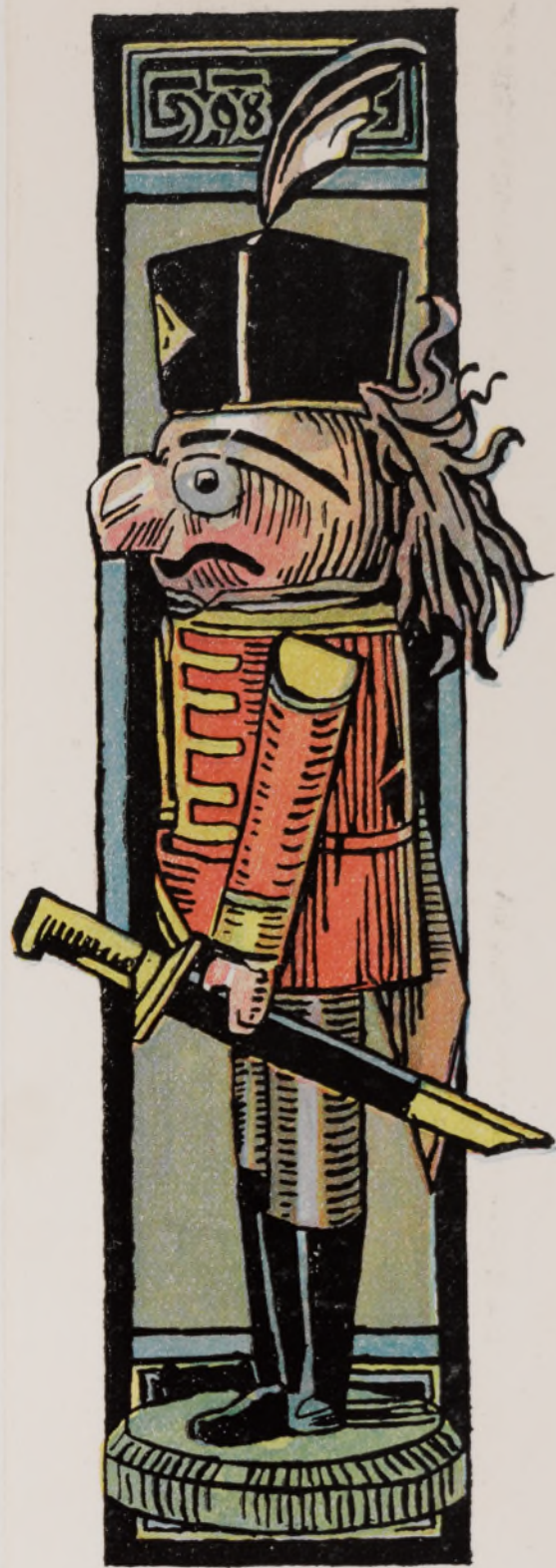
HANUŠ
SCHWAIGER.
KOLOROVANÉ PE-
ROKRESBY.

Ale Vilm nebyl zbabělec. Jednou v noci při měsíčku zas lovil lopatou poklady. Náhle lopata se zachytila. — Vilm tahal co měl síly, ale marně. Vichr se zvedl, mraky zatahly oblohu, loďka div se nepřekotila. Vilm tahal, tahal, náhle cos černého zjevilo se na povrchu, a zavznělo slovo Karmilhan! Ale hned bylo to tam. Unaven usnul pod blízkou skalou. Když ráno procitl, uviděl blížiti se loďku a v ní lidskou postavu; ale loďka plula bez plachet a bez vesla blíž a blíž, a v ní byl malý, scvrklý staříček, ve žluté plachtě, s červenou čepicí, oči zavřeny, bez hnutí jako vyschlá mrtvola. Po chvíli otevřel oči a zvolal holandsky: »Kde jsem?«

Vilm uměl trochu holandsky a řekl mu. — Hledám Karmilhana. — Karmilhana? Probůh, co je to? — zatoužil Vilm. — Karmilhan — toť krásný koráb, v němž víc zlata, než kdy na které lodi. — Kde a kdy zahynul? — Před stem let; kde, nevím dobře. Jdu hledat; pomůžeš-li, rozdělíme se. — Od srdce rád? ale jak? — Obrň se zmužilostí! Vezmeš krávu a zajdeš s ní před půlnocí na nejdivější a nejpustší místo ostrova. Tam ji zabiješ, někdo ti musí dát její kůži přes hlavu, položí tě na zem a opustí. Než udeří hodina, zviš, kde je poklad Karmilhanův. — Takto starý Engrol zahynul tělem i duší! — s hrůzou zvolal Vilm. Tys duch zlý! Táhni do pekla! Pryč ode mne! A Vilm uprchnul. Ale zas chodil po břehu, blouznil a nepracoval. Bída byla větší a větší. Ale také chtivost zlata byla větší. Konec konců chtěl svůj plán provést. Poslední majetek měl padnout. Kašpar přivolil. Bylo v měsíci září; dlouhé skotské zimní noci nastaly. Vilm a Kašpar zavedli v noci krávu na ustanovené místo. Nadarmo Kašpar v poslední chvíli připomínal Vilmovi Boha a spásu duše. — Vilm chtěl raději sebe zavraždit, než z místa odejít. Tehdy Kašpar sám zabí krávu. Blesk a hrom ozval se v zá-pětí. Za burácející bouře Kašpar stáhl kůži a zabalil do ní Vilma. — Chceš ještě něco? — Nic, buď zdráv! řekl Vilm. — Buď zdráv! Bůh budiž s tebou a odpusť tobě, jakož i já tobě odpouštím! Nejdivočejší bouře se rozduřila — blesky, hromy, lijáky. — Vilm myslel, že jeho hodinka udeřila. Když to přešlo, usnul. Procitnuv, viděl pořád ještě blesky a blesky, ale v dálce, slyšel pod sebou hukot přílivu, ale zároveň hudbu, jakoby chrámový zpěv. Brzy rozeznával i hlasy, ba myslel, že i slova písně. Skutečně spatřil průvod lidských postav se blížiti. Oděvy měli promočeny, na tvářích starost a úzkost. Teď byli u něho, zpěv umkl. V čele několik muzikantů, potom několik námořníků a za nimi veliký silný muž v staro-světském kroji bohatě zladeném, s mečem po boku, s dlouhou španělkou se stříbrným knoflíkem. Jemu po levici kráčel hoch černocho, který ob čas svému pánovi podával dlouhou dýmku, z níž on slavnostně pokuřoval. Jako svička postavil se před Vilmem, a jemu po stranách množství mužů a žen i s dítkami, v divných krojích. Houf holandských námořníků kráčel na konec, každý ústa plna tabáku a mezi zuby hnědou dýmku.

Všichni rozestavili se kolem Vilma, stále blíž a blíže, a všichni kouřili, stále silněji a dusněji. Vilm myslel, že ho udusí. Najednou ucítil na své hlavě sedět onoho scvrklého žlutého mužíčka, jenž také z dýmky pokuřoval. Ale Vilm, ač pot mu od strachu vystoupil na čele, zvolal na náčelníka. — Ve jménu toho, komu sloužíte, kdo jste a co chcete? Náčelník zabafal třikrát nejslavnostněji a podal dýmku hochu černochovi. — Jsem Alfred Franc van der Swelder, náčelník lodi Karmilhanu z Amsterodamu, jež na zpáteční cestě z Batavie na tomto skalnatém břehu se stroskotala. To jsou moji důstojníci, a to cestující, a tam moji stateční námořníci, kteří se mnou utonuli. Proč rušíš náš pokoj a vyvoláváš nás z hlubin mořských? — Rád bych věděl, kde leží poklady z Karmilhanu. — Na dně mořském. — Kde? — V jeskyni Steenfolkské. — Jak je dostanu? — Husa potápí se, aby chytila sled; nestojí-li za

HUSÁŘI.
SLOV. HRAČKY.

HANUŠ
SCHWAIGER.
MALÝ MUCK.
AKVARELA. MAJ.
ALOIS WIESNER
V PRAZE.

to poklady Karmilhany? — Kolik z nich dostanu? — Víc než spotřebuješ. Žlutý mužiček se zašklebil, a celé shromáždění vypuklo ve smích. Potom týmž pořádkem, jako dříve, průvod odcházel za slavnostního zpěvu, až zmizel. Vilm shodil se sebe kravskou kůží a letěl domů. Kašpar ležel tam v bezvědomí. Vilm ho vzpamatoval, přemluvil, aby mu byl nápomocen, vzal pochodeň, křesadlo a láno — a oba vyšli k jeskyni. Tam Vilm spustil se po laně do hučících vln rozsvítiv si dříve pochodeň, a vytáhl železnou skříňku — plnou dukátů. Radostně zvěstoval to nahoru Kašparovi. Ten prosil, ať se tím spokojí a vyleze. Ale Vilm spustil se po druhé do ječících vln hlasitý smích se ozval z moře — a Vilm už se nevrátil. Kašpar samotný vrátil se domů, ale beze smyslů. Ve dne v noci bloudil s vytřeštěným očima, dům jeho se rozpadával, známí se mu vyhýbali. Jednou za bouřlivé noci rybář jeden viděl prý Vilma Sokola v družině Karmilhanově na břehu, a téže noci zmizel také navždy Kašpar Nohavička. Hledali ho, ale nenašli. Povídají, že bylo vidati ho i s Vilmem v družině kouzelné lodi, která od té doby zjevovala se v pravidelných lhůtách u jeskyně Steenfolské. (Dle V. Hauffa.)

OČAROVANÝ KNÍŽE. Žil v jedné vesnici kmotr Vávra. Měl pěknou krávu Lysku a ještě pěknějšího vola Zlatáka. Jimi vydělával si chleba. A že sám se spokojoval málem, nepřetěžoval ani jich prací. Jednou když celé dopoledne byl oral, přišla na něho taková dřímota, že na poli ulehl a usnul. Ale jak se zhrozil, když se probudil! Místo Zlatáka zapřažen stál do pluhu chlap jako hora, s rezavými vlasy a černými vousy. »Děkuji ti za vysvobození. Jsem mocný kníže. Zlý čarodějník zaklel mne ve vola a tak dostal jsem se k tobě. Neublížils mi za ta léta a tím jsi mne vysvobodil. Odměním se ti bohatě. Ale zatím skryj mne před nepřáteli a mlč!« Vávra ukryl knížete v komoře, vyčastoval ho, a po obědě selka ustlala mu v komoře

HANUŠ
SCHWAIGER.
»BÍDA.«
KRESBA TUŽKOU.
MAJ. A. WIESNER
V PRAZE

HANUŠ
SCHWAIGER.
PŘÁTELÉ.
AKVARELA. MAJITEL
PROF. F. STUPECKÝ
V PRAZE.

HANUŠ
SCHWAIGER.
VODNÍK. —
TEMPERA. MAJIT.
A. WIESNEROVÁ
V PRAZE.

HANUŠ
SCHWAIGER
DOBÝVÁNÍ
MANDRAGO-
RY. ———

AKVARELA. MAJITELH. O. MIETHKE
VE VÍDNI.

HANUŠ
SCHWAIGER.
ZAČAROVANÝ
KNÍŽE. ———

PEROKRESBA KU
POHÁDCE. MAJIT.
ALOIS WIESNER
V PRAZE.

HANUŠ
SCHWAIGER.
O KŘÍDLECH.
PEROKRESBA. KU
POHÁDCE. MAJIT.
ALOIS WIESNER.

HANUŠ ———
SCHWAIGER.

SLOVÁCKÁ
NÁDENICE.

TEMPERA. MAJ. H. O. MIETHKE VE VÍDNI.

SLOVÁCKÝ
HANDRLÁK.

— HANUŠ
SCHWAIGER.

TEMPERA. MAJ. PROF. F. TÁBORSKÝ V PRAZE.

jak mohla nejlíp. Zrovna ten den byl v městě trh. Vávra šel tam koupit nového volka a co spatřil? Svého Zlatáka! »Už jste zase, Milostpane, zaklet?« otázal se ho. A když Zlaták mlčel, dostal z toho strach, ztratil se mu s očí, koupil stranou jiného volka a chvátal domů. »Ženo, už je zase proklet!« — »Ale vždyť leží v komoře!« dí žena. Vávra s ženou jdou do komory a vidí — zrzavé vlasy a černé vousy čouhají zpod svrchnice! odhrnou svrchnici — a pod ní nic. »Zloděj to byl! Zloděj!« vykřikl Vávra. Vypáčená truhla a zmizelé to-lary dotvrdily to. Od té doby Vávra v poli si nezdřímnul.

Lidová pohádka.

HANUŠ
SCHWAIGER.
NOSÁČEK. —
AKVARELA. MAJI-
TEL A. WIESNER
V PRAZE.

ZRÁDNÝ PRSTEN. Jeden král poslal své tři syny do světa na zkušenou. Synové nabrali si peněz a když je v hospodách utratili, vrátili se. To byla celá jejich zkušenost. A doma zas dobře jedli a pili a vyváděli, co se jim jen chtělo. Ale jednou večer, když leželi v trávě za městem a dívali se na oblaka, slyšeli nádenníky naříkat na bídu. Hned si umínili, že vydají se do světa poznat bídu. Otec myslil si: »Budou z nich hodnější lidé, když zakusí bídy« a pustil je. Synové daleko nejeli; hned v první hospodě se zastavili a v každé další, dokud peníze byly. Konečně i koně propili. Potom chtěli pěšinkami a okolo humen domů. Ale v lese zabloudili a bloudili po tři dni. Čtvrtý den chytil je obr lidojed. Zavedl je k veliké díře a shodil do své jeskyně, že prý jim ukáže bídu. Rozdělal oheň, nabodl nejstaršího prince na rožeň, upekl a snědl. Zachutnalo mu to tak, že ještě druhého upekl a snědl. Jen se olizoval. Pak ulehl a chrápal, až se jeskyně třásla. Nejmladší princ vida, že není z jeskyně východu, sebral své síly a přefal lidojedu mečem obě oči. »Počkej, prokletý červe, tobě se odměním!« řval obr a jal se ho chytat. Když to nešlo, vyhazoval ovcí za ovcí děrou ven. Kralevic honem roz-páral skopce, přehodil přes sebe jeho kůži, a lidojed ho vyhodil ven jako ovcí. Venku hlasitě se vysmíval obru. »Když jsi tak chytrý, tu máš ode mne na památku!« zvolal obr a hodil mu

prsten. Sotva že králevic dal prsten na prst, obr zvolal »Prstene, kde jsi?« — »Tady, tady!« odpovídal prsten. Králevic dal se na útěk, ale obr byl mu pořád v patách; prsten stále ho prozrazoval, kamkoli se obrátil. Nemoha jej stáhnouti, králevic raději prst překousl a zahodil i s prstenem. Tak poznal bídu, a stal se z něho potom hodný král, jakých na světě zřídka bývá..

Lidová pohádka.

H.
SCHWAIGER.
NA VILE A. WIES-
NERA.

JEŽEK ŽENICHEM. Jednou žil ve Lhotě slouha se svou ženou v pastoušce. Stýskalo se jim po dětech. »Kdybychom aspoň jednoho synka měli, třeba kluka jako ježek!« povídala žena jednou večer. Ráno najednou s pícky hop! — sjede ježek a volá: »Tatínku! Maminko! Dejte mi hůl a žílu, pošenu vám ovce naz pastvu!« A také hnal do pustého lesa. Hvízdal na psíka, a byl z něho pastýř, jako žádný jiný. Jednou v lese kníže zabloudil, a ježek nabídl se, že ho vyvede, ale — dá-li mu jednu ze svých tří dcer za ženu. Kníže chtěl dát raději kopu dukátů, ale potom slíbil dceru. »Za rok a den přijedu si pro nevěstu,« řekl ježek. A přijel. Přijel na kohoutu. Obě starší dcery div smíchem neumřely, když toho ženicha uviděly; jen nejmladší se nesmála. Tam ty ani slyšet nechtěly o něm, ale nejmladší řekla: »Já si ho, tatínku, vezmu« — a venku tajně zaplakala. I byla svatba — nevěsta samý pláč, sestry samý posměch. Po svatbě ježek, vida svou paní

uplakánu, pravil jí: »Neplač, vezmi nůž, vraz jej pod můj krk a trhni jím silně až dolů!« Princezna tak učinila, a hle, z ježka vyskočil mládenec, krásný jako slunce. Princezna padla mu okolo krku, a bylo radosti a štěstí — nespočítáš ani. Toho starší sestry nemohly snést. Jedna skočila s okna, druhá utopila se v studni. Po nějakém čase mladý zeť zajel pro své rodiče do pastoušky. Chudáci, div rozumu nepozbyli. Hle, synek jejich na kohoutu odjížděl od nich jako ježek a teď na bujném vraníku přijel pro ně jako nastávající kníže! Zdálo se jim, že je to pohádka.

Lidová pohádka.

ŠŤASTNÝ OVČÁK. Když ještě Pán Bůh se svatým Petrem chodili po světě, přišli jednou k ovčáku, má-li co k jídlu, aby jim daroval. Byli velmi hladovi. Ovčák měl jediný krajíc chleba v mošně, celý to svůj oběd, a dal jim ho. Když hladoví chutě pojedli, řekl Pán Bůh: »Vyslov tři přání, a splní se ti! Ale vol dobře, abys pak nelitoval!« Ovčák rád kouřil, proto volil především dýmku, která by bez nacpávání kouřila; za druhé, rád hrával v kostky, proto volil, aby vždycky, kdykoliv bude hrát v kostky, vyhrával — nic nedbal na sv. Petra, který na něho mrkal a rukou pořád k nebi ukazoval; a za třetí, přál si — k veliké zlosti sv. Petra — torbu, do které by každý rázem musil vlézt, jakmile by ovčák zvolal: »Hajdy do torby!« Sotva které přání vyřkl, bylo splněno. Potom Pán Bůh i sv. Petr zmizeli, a ovčáku bylo hej. Kouřil a nenacpával, hrál a vyhrával. Zanechal ovci a šel do světa. Přišel k jednomu zámku, kde strašilo. Pán zámku sliboval tisíce tomu, kdo strašidlo vypudí. Ale kdo se odvážil, ze zámku se nevrátil. Ovčák zvěděv to, šel tam přenocovat. O půlnoci strašný hřmot: se stropu spadla lidská noha, samá jen kost; a zas hrom a bác! — druhá noha; potom žebra, hlava, až byl z toho celý kostlivec. »To je všecko?« smál se ovčák. Ale v tom kostlivec povstal, a byl z něho — čert. »Hodíme si v kostky; prohraješ-li, jsi syn smrti!« zvolal na ovčáka. Čert prohrál všecko, i chtěl ovčáka roztrhat. Ale ten zakřikl: »Hajdy do torby!« a čert už tloukl sebou a klnul v torbě. Na druhou noc ovčák zrovna tak obehrál dva čerty a oba zaklel do torby; na třetí noc tři čerty. Čtvrtou noc už ani myš v zámku se nehnula. Ovčák byl od pána zámku bohatě odměněn, čerty zanesl do kovárny na vymlácenou a sám žil jako v ráji. Když po letech smrt pro něho přišla, zaklel ji do torby. Ale vida, jaká bez smrti bída nastala ve světě, pustil ji, žil vesele dále, až ho svět omrzela. I šel a zaklepal

SGRAFITA.
V TUPADLECH.

na bránu nebeskou. Sv. Petr poznal ho a řekl mu: »S námi jsi v kostky nehrával; jdi, kam patříš!« Šel tudíž do pekla. Ale u brány poznal ho jeden z čertů, jimž dal v kovárně notně zatopit, strhl pekelný křik a ovčáka do pekla nepustili. Tehdy sv. Petr se obměkčil a učinil ho svým náhradníkem. Když sv. Petr si zdřímne ovčák za něho otvírá nebeskou bránu. A to až do dneška. Však se o tom přesvědčíme. Lidová p. hádka.

NOVOKŘTĚNCI V MÜNSTRU. Aequitatis dies et fraternitatis Monasterii 1535. (Základní myšlenka vzata z Hammerlingova »Krále Sionu«. Na jaře 1534 novokřtění zmocnili se úplně Münstru. Před nedávnem přibíhali sem jednotlivci a rodiny nové víry, hledající a nalézající bezpečného útulku za pevnými zdmi tolerantního města, pak znenáhla zmocnili se správy obce a konečně vyhnali násilím všechny, kdo nechtěli se přiznati k jich učení. Hosté vypudili vlastní hostitele. Münster stal se Novým Jerusalemem, středem viditelné tisícileté říše boží, k jejímuž uskutečnění a oslavení svatá obec Novokřtěnců bohem byla vyvolena a povolána. Zde soustředili se všichni vynikající mužové sekty: sem před krátkým časem vyslal nový Henoch, Jan Matthys, pekař Leydenský, svého nejvýmluvnějšího apoštola Jana Bockelzoona z Leydenu a brzo sám se svojí chotí Divarou se sem přistěhoval. Z Rakous, z jižního Německa, z Porýnska od Basileje až po pláň holandské, kde nebylo města a místa, kde by nepřiznávali se tajmo hlavně nižší třídy k nové víře, přibíhaly houfy, unikající neslýchaným útrapám, mukám ohněm i mečem, jakými bez milosrdenství pronásledovali Anabaptisty v Německu a Wederdoppery v Holandu. Domy, ulice, náměstí Münstru plní se postavami divokého vzezření, fanatického žáru v oku, v rozbitých hadrech, nevidaného zde dříve kroje; zde cítí se všichni na vlastní půdě, zde sami jsou pány o vlastní víře. Holandský sedlák a německý řemeslník zde svorně táboří na dlažbě, cvičí se ve zbraní na parkánech anebo bouří po kostelích ničíce každou známku a památku papismu. Kolem města táboří lancknechtí a vypuzení měšťané münsterští. Den rovnosti a bratrství! Před arkádami radnice münsterské sedí na vyvýšeném stolci starší sionského království, uprostřed na trůně rozvalil se zpitý Knipperdolling, jenž týmž dnem se stal kancléřem a popravčím říše, vévodě bohopustému reji množství v rozlehlé prostore náměstí. Nic nedbá pána a velitele Jana, bývalého krejčího a hostinského v Leydenu, nyní »z boží milosti krále nového Israele«, který provázen Krechtingem, velitelem posádky, a Rottmannem, »mužem jasného zraku a chladného srdce«, který před lety ze Štrasburku zanesl do Münstru první símě nové víry, vystupuje prudce na schody, vstátí mu rozkazuje. Avšak jen nejbližší starají se o tento výjev s účastenstvím, ostatní víří běsným rejem. Tu sedí u kotla, pod nímž oheň plápolá, muž nabízející potkány ke koupi. Právce přidržuje pečlivě brašnu plnou nalovené zvěře, avšak obratný zlodějíček za ním zkouší přece svoje štěstí. A vedle této skupiny jiní z plných džbánů popíjejí, druzí se baví groteskním nápadem surového obrazorce, jenž prorvaným plátnem obrazu na soudruhy svoje se šklebí. Matka smílá v ručním mlýnku hrubou mouku pro hladové děti, jiní rozloženi na paramentech kostelních v kostky hrají nestarající se o chlapce, který lakotně se vrhá na mrtvolu sotva vychladlou. Tu sápe se babice s vytaseným nožem na povaleného protivníka, tu šílenec s vytřeštěným zrakem pobíhá; jedni ustupují s úžasem od umírajícího, jehož obnažené tělo pokryto je černými neštovicemi, ale hned vedle vedou jiní pustý žert a smích v sousedství fanatického mrskače, a nad vřavou zvedají se zasmušilé štíty domů. Bohopustý rej došel svého tragického vrcholu dnem 24. června 1535, kdy lancknechtí zradou vtrhli do města.

(Dle katalogu »Galerie Ruch« 1887.)

STARÁ PRAHA A PRAHA BUDOUCÍ. Ve svém článku o Ibsenovi, otištěném v minulém čísle V. Sm., dotkl jsem se kacířsky otázky Staré Prahy, jak holduje jí od několika let v podezřele vzácné shodě naše mladá i méně mladá inteligence, a vrhl skizzu svého snu o Praze budoucí. Věc způsobila něco rozhořčení v pravověrných kruzích, dva tři vtipy nade mnou, ale celkem náladu nebratí mé »nevykvasené nadšení« příliš vážně.

Nuž, slavnostní vážnosti nepožadoval jsem pro sebe nikdy a sám se jí neodívám. Leč co se mého odporu ku »Staré Praze, o níž už i cizina ústy slavného Williama Rittera — « týče, on byl a jest z poctivého zřídla. Můj sen o Praze budoucí není pak nějaké mátožné blouznění, nýbrž jasná, vyhraněná vize, vyrostlá z celého mého českého názoru, z mých tužeb v tom směru, z mých úsilí, z mých nadějí i z mých hněvů. Vše to jest jasno a podepřeno a vše to jsem já. — Zvu přátelsky každého, kdo nepropadl šosáctví a jehož hlava není zakalena čoudem z páně — k vůli stručnosti a že on jest vojny generálem — Mrštíkových pum, aby přisedl ke mně a sledoval můj hovor.

HANUŠ
SCHWAIGER.
ŠTASTNÝ OV-
ČÁK. ———

PEROKRESBA KU
POHÁDCE. MAJIT.
ALOIS WIESNER V
PRAZE.

HANUŠ
SCHWAIGER.
ZAČAROVANÝ
KNÍŽE. —
PEROKRESBA KU
POHÁDCE. MAJITEL
A. WIESNER
V PRAZE.

— Krásy plná, slávou i kletbou bohatá, veliká v zápasech, větší svou pýchou v porobě, Praho, královno sirá, spravedlnost dějin již trhá bílé květy vítězného míru v korunu tobě!

Jsou to má vlastní, dobře honorovaná slova, jež psal jsem do štuku pražského musea a poetiví lidé jistě uvěří mému ujistění, že, přes potřebu honoráře, vytryskla z vroucího citu. — Ano, krásyplná! Bohatá slávou i kletbou! Velika v zápasech, Praha, Praha, matička, jak jest rozměkle zvána, ale svou čestnou menšinou tvrdá, myslící a pracující hlava oněch Čech, které jsou i s ní tak ještě těstovým tělesem, a co by byly bez ní! Toliko věštěné vyhlídky na mír byly podrobením se objednavateli, neboť ve svém srdci nevidím Praze míru a nepřejí jí ho vůbec, ale naopak zápasů bez konce a na nůž, jdoucích do tisíciletí myšlének i trvání. Jen ty sílí život. Jinak ale vše, co psáno, bylo z hlubin a rytmu mé opravdovosti. Jsem zajat Prahou. Je krásná. Miluji ji. Jest krásná polohou a možností. Má podmínky nejkrasší budoucnosti a ty mne drží a ty chci vidět využity. Chci ji mít krásy nové a nové slávy, Prahu vzduchu, ruchu, ohromnosti a pokroku, město nových českých století a jejich nových potřeb; žádné Vinohrady, nikoliv, Prahu, onu nejvlastnější dějin, přírody, centra hospodářského i správního, onu objatou Vltavou a opuštěnou prázdným Hradem. Královnu sirou, jež by svlékla smutné cetky své minulosti a z jádra vypracovala se na mocnou představitelku demokra-

HANUŠ
SCHWAIGER.
ZRÁDNÝ PR-
STEN. ———
PEROKRESBA KŮ
POHÁDCE.

STUDIE KU
STEENFOL-
SKÉ JESKYNI
KRESBA TUŽKOU.
MAJ. A. WIESNER
V PRAZE.

1970 Bruges

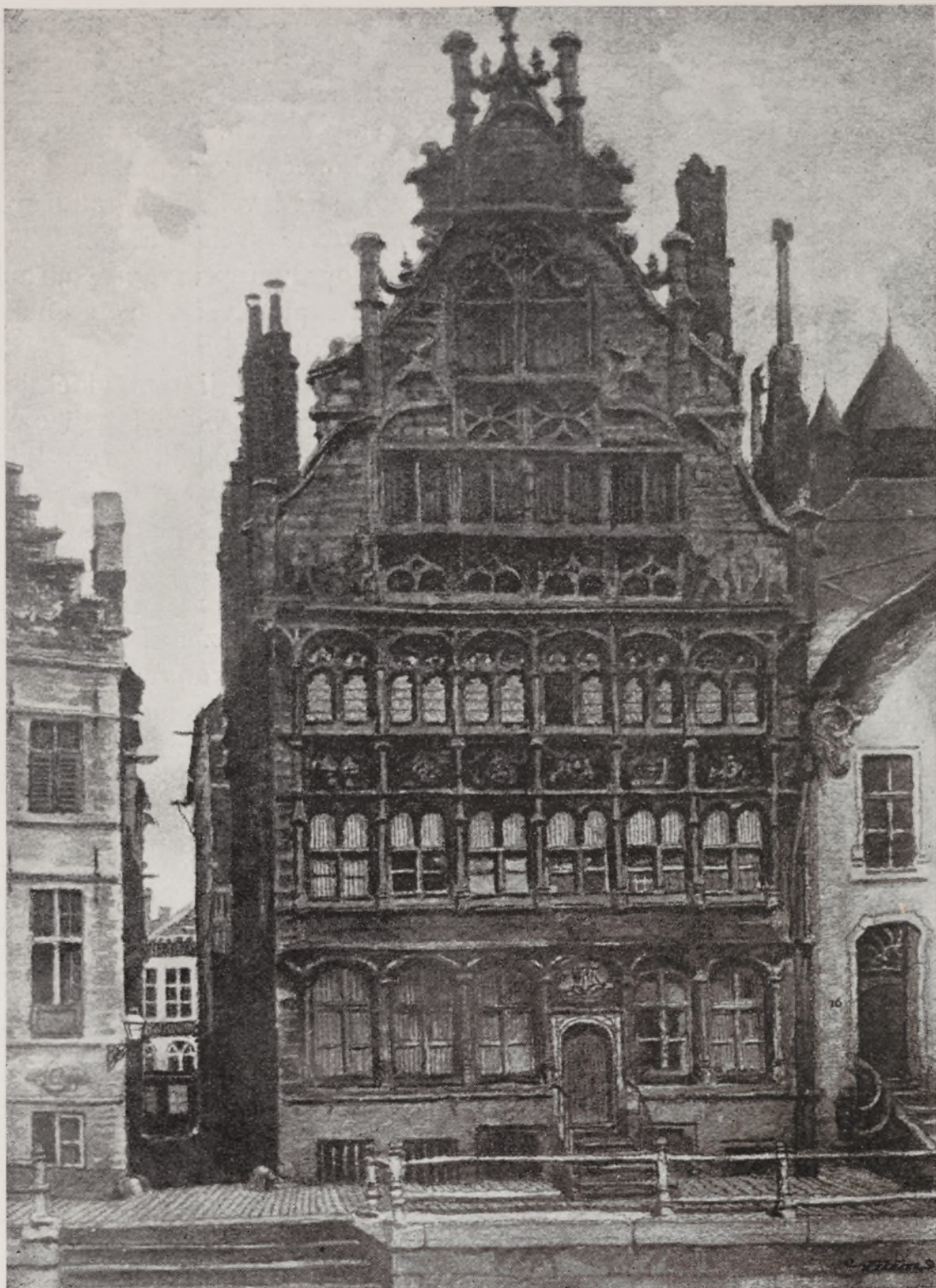

HANUŠ
SCHWAIGER.
STARÁ ŽENA
Z BRUGES. —
STUDIE TUŽKOU.
M. PROF. T. G. MA-
SARYK V PRAZE.

86 57
W. Wiesner

HANUŠ
SCHWAIGER.
STUDIE KU
STEENFOL-
SKÉJESKYNI.
KRESBA TUŽKOU.
MAJ. A. WIESNER
V PRAZE.

HANUŠ
ŠGHWAIGER.
DŮM LOĎA-
ŘŮ V GENTU.
AKVARELA. MAJ.
PROF. T. G. MAS-
SARYK V PRAZE.

tismu a práce. Hrad by milovala z uměleckomusejního hlediska, jako milujeme řecké chrámy a přechováváme egyptské kočky, jichž duch vyprchal. Tak stejně postavila by se k těm nějakým pěti šesti doupatům středověku, jež zve pýchou svého kostelního stavitelství a schránila by jejich mrtvou architektoniku. Zasadila by je se svými paláci do svého rozlehlého půdorysu, do mohutných bloků svých ulic, jako do moderně zařízeného pokoje klademe starožitnické skvosty, kde jim jen sloužíme, zbavující je společnosti veteše. Ale ona, sama, Praha, byla by výrazem ducha nového, výrazem napjatého moderního života, jemuž by dala mohutnou sestředěnost k zápasu práce a širé ulice k pohybu. Měla by svá divadla, kde by se shledala se zápasy své doby ve slohu a velikosti. Měla by své hudební síně, v nichž by nalezala zčechrání a pod ním pravdu své duše. Měla by své přednáškové sály, v nichž by se

HANUŠ
SCHWAIGER.
STARÝ TEMP-
LÁŘSKÝ DŮM V
ANTVERPÁCH.
TEMPERA. MAJITEL
H. O. MIETHKE VE
VÍDNI.

probíjely myšlenky daleké jako touha a odvážné jako blesk. Měla by své pracovní místnosti, své čítárny, svá správní centra, své sněmy a v nich řešení svých zájmů. Měla by konečně svá musea, kam uložila by svůj středověk, fotografie své matičkovosti, bakterie svého křesťanského ghetta, své státoprávní programy, mrtvé přísahy králů, ale především svou dobře preparovanou otázku staré Prahy. Mé přání pak by ještě bylo, abych ji tam viděl již dnes a s ní všechny její bojce i bojice ve skříních, kastrované a s údaji, kdy a kde byli zastřeleni.

* * *

Praví se, — ovšem ale, žurnalisticky — že v rozšíření ulic pařížských hledal Napoleon III. především zbraň proti stavění barikad, nicméně vykonavatel těchto prací, Hauszmann, přes nesmírné dlužní zatížení města, učinil jen rázem, co by méně energičtí a méně pokrokoví prefekti byli plátovali ještě dnes, ale byli by jistě pod tlakem doby plátovali. Dal Paříži, co jest na ní nejkrasšího a nejmodernějšího. Dal jí širé, imposantní plochy, po nichž se může volně valit, a dal jí širé, imposantní prospekty, do nichž volně vydýchává. Uvolnil svory celku a uvolnil hruď i mysl každého jednotlivce. Otevřel cestu stavebnímu ruchu, ale že učinil tak rázem a s vyhlídkami, uvolnil ducha výtvarného do letu a velikosti. Jako otevření okna a vpád svěžího vzduchu, jeho potřeba a síla k jejímu uskutečnění, jeho prostor a vyplnění jeho, tak svoboda a vypjetí jsou zjevy vždycky se doplňujícími. Kde na světě ještě byla velká bojiště, tam nalezl se vždy rek velkých záměrů. Auf kleinem Fleck zeigt sich der Meister. Na velké ploše ukáže se síla.

Zcela opačného názoru jest ona vzácně zharmonisovaná společnost, jež se hlásí pamflety, manifesty, volebními plakáty i chutí na mandáty jako přátelstvo staré Prahy. Ta její shoda mohla by vésti k podezření bezmyšlenkovosti, kdybychom nebyli nuceni po pravdě doznati, že jsme vlastně jejími myšlenkami přímo přecpáni. Bylo jich, ach, bylo jich! Hněvných i vtipných, hrubých i poetických, českých i z franciny přeložených, z nejlepší franciny do velmi bídné češtiny! Svě doby přátelstvo myšlenkami přímo překypovalo, a lze-li mít k jeho shodě podezření, tož jedině ve směru voňavosti jejího původu. Věřím několika sentimentálním dobrákům.

HANUŠ
SCHWAIGER.
— DŘÍMA-
JÍCÍ RYBÁŘ
V BRUGGES.
MAJITEL PROF.
T. G. MASSARYK
V PRAZE.

že jsou zamilováni do Židů; leč jsem přesvědčen, že padesát jiných z ochranců staré Prahy čerpalo svou lásku jen z odporu proti vládnoucí straně na radnici, z odporu, přeneseného sem z jiných polí; že pak tato strana veteš odklízí, našli oni ve svých srdcích hlubokou přichylnost k ní. Zvu to jenom pavůni, ale mohl bych to nazvati ostřeji: nepoctivostí, politikařením a u mnohých zbabělostí. Nechci však stopovati politiku hnutí, ale jdu na program otázky. A ten jest nutno rozbítí, neboť on jest zpátečnický. Ne velké rozměry, ne velkého ducha; ne nové podmínky pro nové potřeby; na vzduch a volnost do ulic a domů; společnost přátel staré Prahy má svou starou lásku — a potřeby, rozměry, velikost, nová krása a nový výraz, čím ty jí jsou! Pitvorné a kostřbaté kontury cechovního života leží jí v srdci jako poslední zákony estetiky. Miluje rohy, nejlépe každých pět kroků roh a překvapení z uzlu špinavých uliček. Nedá jednu ze smrdutých a jedovatých bud, jež jako škeble na pobřeží nalepeny jsou po úpatí Malé Strany a rozhořekuje se i pro krámky, jež visí na Týnu. Miluje malost, zbořeninu, špínu, středověk, ale především miluje zvyk. Jest usedlá, šosácká, úzká, nepokroková v tom směru, byť snad v jiném (ne všecka, chraň bůh!) byla pokrokovost krásně prudké. Jest na jedno oko slepá. Nedůvěřuje, důvě-

řujíc jinak značně svým novým silám a novým úsilím v oboru vědeckví i uměn slovesných, malířských i sochařských — v možnost nové, české, veliké architektury a nového inženýrství. Jest mrzácká ve své důvěře k mládeži umělecko-technické, jako kterýkoli člen pražského měšťactví ku našim snahám osvětovým, estetickým a sociálním. Jest konečně zlá, staropanenská a sentimentální. Znáte ten rys nevdaných ženštin, jež halí starého pinčla do hedvábí a dechů, ale lidské bídy nevidí. Tato společnost

provozuje cosi nejvyšší blízského, nechávajíc lidi obývati nemocemi prolezlé domy, jen že ona si jejich vnější pitvornost zamilovala a jejich plesnivinu s chutí a efektem může malovati. A tak jest sobecká a tak jest nelidská.

Leč přece jí ubližují, neboť ona má krásnou, humání snahu, stvořiti nový obsah a jen svému uměleckému citění vyhrazuje starobylý ráz. Jest ochotna dáti vybiliti síně a vložití klosety do starých domů. A tak pomůže od neštovic, od tyfu, od difterií a zároveň zajistí si i pěkný roční příchod turistů do Prahy. — Ach, tohle české paktování! Všude, i v nejšířích otázkách existence národa, všude ono a všude prvním a posledním výsledkem! Jakoby to šlo! Jakoby bylo možno nového ducha cpáti do starých forem bez seškrcení tohoto, bez vraždy na něm a konečně bez marnosti. Símě nových životů sy-

HANUŠ
SCHWAIGER.
SLOV. HRAČKY.
KOLOROVANÁ PEROKRESBA.

VAZBA POHÁDKOVÉHO ALBA.
KOLOROVANÁ PEROKRESBA. MAJITEL A. WIESNER V PRAZE.

pati do mrtvých děloh! — Zžehni rodnou chalupu svoji a vyjdi do světa: tvým cílem budiž, království si dobýti. Ona dále povoluje Vinohrady a kolik ouhuru ještě za nimi leží, ale schrání si svoji zlatou, starobylou, stověžatou Prahu, francouzsky pochválenou Le Ducem, který byl právě jen starožitník a nechť ti, kteří se jím ohánějí, vzpomenou jeho odporu proti Garnierovi a jeho naprostého nechápání novější doby. — Vinohrady, kde není ani potoka. Leč přece ano, i ty, ale dříve Prahu. Prahu novou, volnou a mohutnou. Prahu, která má Vltavu pro obchod a Letnou a Petřín pro vzduch, která jest srdcem měst kolem kol, dnes v pěti staré doby sevřeným, ale které jí musí býti vyrváno, uvolněno a učiněno širých, žilných kanálů. Ta plocha, pro níž mluvím, jest arci malá v poměru mého snu veleměsta budoucnosti, kde člověk by mizel osobou, ale žil za to dvakrát intensivně maloměstsky neohrožovanou sevřeností sil, ztracen a účinný, v žádném hlučném, vnějším napínání svalů, ale v neviditelné a prudké působnosti elektřiny. Jest malá, ale jest střed života a z něho východ. Zde město volného půdorysu

HANUŠ
SCHWAIGER.
PODOBIZNA. —
AKVARELA NA MRA-
MORU. MAJ. T. G. MA-
SARYK V PRAZE.

VOLNÉ SMĚRY.

a mocných výšek. Zde onu novou krásu, jež, oproti středověké, miluje perspektivu dálných linií, velkoplochosť, účel a moc. Necht' nebe jest sedrátoováno, není více modliteb k němu a není více času dívati se na ně. Ostatně psanec těchto drátů jest jedné rodiny s nadoblačnými mocnostmi. Člověk vyšel pak, ne aby se procházel, ale aby šel za prací. A když i, v hodinu oddechu, on vrhne pohled po okolí, jest chycen krásou a radostí, neboť ono odpovídá cele jemu, jsouc plným výrazem doby jeho. Bzukot elektrických drah jest mu poesíí, jako dřívějšímu člověku šum lesa. Fasády domů — pracoven, divadel a obchodních síní — shledává mohutny svým účelem a krásny svou láskou k němu. Po dlouhé řadě těch' naráží na ostavený kostel. S porozuměním podívá se na jeho architektoniku a zamyslí se nad jeho mrtvým nitrem. Vzpomene pohanění lidského ducha, jež bylo. Tak zjeví se mu taky Hrad, a on, přijímaje jeho obrysy, vzpomene pohanění lidské svobody, jež bylo. Odtud hledí již na celé české zpět, a on se zachvěje. Myšlénka, že bylo podpíráno a že mělo býti sunuto až do jeho doby, otřese jím jako výstraha. Již vidí jenom do sebe a nyní také dnům svým, které snad již ochabovaly, dává nový náraz k novému letu. Tváří v tvář i největší mrtvole, on pochopil, co to jest, býti vůbec zajatcem mrtvých; žítí svůj živý život v jejich úzkých, chladných kobkách; a snad tyto odkazovat ještě budoucím.

* * *

Jsem u konce. Mnohý čtenář asi řekne, že nepravil jsem nic nového a já přisvědčuji. Bylo mi jen potřebou, abych se ozval proti zpátečnictví Staropražníků, a účelem, vysloviti to, co z mladších řad nikdo se neodvažuje. A s tím jsem u konce. — Nejsem Napoleon III., nejsem Hauszmann. Nejsem taky architekt, ba ani doktor Podlipný.

Neodborník, postrádající všech praktických vloh i moci, co mohu, než duchem pokroku postaviti se proti duchu zpátečnictví. Do detailů, do skutků, do technického rozpracování nemohu se však spouštět. Míjím také činnost obce ve smyslu rozšíření Prahy a přenechávám ochotně vytýčení její chyby, její zel, její malosti i hokynářství těm, kdož je k polemice budou potřebovat. Hlavně ale odevzdávám kritiku dnešních podniků do rukou odborníků, kteří se mnou souhlasí, ale kteří vzděláním i vlohami mají možnost probrati věc odborněji než já. Ti pak, mozky jasné a oči upřené do nejzazší budoucnosti, necht' chopí se Prahy, než bude pozdě, a dají jí ducha, velikost a ráz, jak sama po nich sahá. A necht' jsou to celí muži a velkých měř. Necht' taky hned usednou a budují. Bude mnoho špíny vrženo na jejich okna a mnoho demonstračního křiku pod nimi. Uslyší i vzdechy. Leč to jest zákon života, že, co má plně býti, nesmí dbáti nářků předchozího, a tak i kdyby celá minulá století vzdychala do jejich dila, necht' oni jen ukáží na věk svůj. Právo a spravedlnost jest na jejich straně, protože povinnost. Býti, rozvinouti se a zmizeti v hodině vyžití.

HANUŠ
SCHWAIGER
HOLANDSKÝ
RYBÁŘ. ———
TEMPERA. MAJITEL
PROF. T. G. MASARYK
V PRAZE.

J. HILBERT.

VÁNOČNÍ VÝSTAVA UMĚLECKÉ BESEDY.

Myslím, že mezi těmi, kdož mají u nás aspoň trochu vážnější názory na výtvarné umění, není sporu o tom, že na štítě, jež papírově okřídlený genius p. Kubova plakátu zdobí nešikovně palmetou, měla by být místo tří štítků výtvarnického znaku tři významná a dneska u nás tak zbožňovaná písmena slova KÝČ. Spíše neshodneme se všichni na tom, mají-li se tyto každoroční kramářské expozice Umělecké Besedy ignorovati, či má-li se konečně zcela rozhodně zakročiti a proti tomuto zneužívání umělecké viněty protestovati. Já jsem ovšem pro druhé. Netřeba se sice dle mého mínění příliš rozčilovati. Takové výstavy špatných lakýrnických prací pořádají se ve vhodných dobách všade, a je konečně docela bezvýznamno, vytáhne-li taková velkovýroba p. Adolfa Liebschera pár zlatek z kapsy několika buržoustů, beztak pro opravdové umění ztracených. Nesmíme však naopak zapomínati, v jakých poměrech žijeme, v jak malých a jak bídných. Jinde se takové vánoční prodejny kritikou dokonale ignorují, jistá ubohá a zbedněná část buržoasie opatří si tam své dárky a — je dobře. Celá věc je snad soustrasti a politování hodnou, není však nebezpečnou a je úplně neškodnou. U nás však nenajdeme ani v jediném větším českém listě, kde je stále výtvarnická rubrika — nevyjímaje ani revues a časopisů, které v politice a literatuře píší více méně s moderních hledisk — nenajdeme v nich jediného rozhodného varovného nebo odsuzujícího slova, Ono se však u nás ani neignoruje. Naopak. Často, ač má třeba lepší přesvědčení, chválí takový referent — nelze říci kritik — o přítrž a odvážili se v krajním případě napsati něco méně lichotivého, obalí to tak důkladně a uměle,

HANUŠ
SCHWAIGER.
AKVARELY. ==

že to dopadne zase jako chvála a čtenáři neznalí těchto kliček jsou tímto způsobem soustavně klamáni. Tak platí tyto vánoční výstavy vždy za »potěšitelný pro české umění zjev«, každý papouškuje tuto frázi a obrázkové týdeníky reprodukují úchvatná triptycha. Obecenstvo se demoralisuje, renaissance našeho umění oddaluje se stále více, mládež výtvarnická se kazí a šlendrián šíří se do nekonečna, zatím co hluboké a vážné pojetí uměleckého díla zaměňuje se řemeslnickou fabrikací. Za takových okolností chce se pak protestovati proti Rudolfinu. Jednota výtvarných umělců přišla první. Chlubila se skutečně nejlepšími jmény našich »starých pánů« a snesla od nich »na rychlo« — špatné věci a nakupila kolem nich slabou mládež, která sotva co bude kdy znamenati. A teď přichází Umělecká Beseda číselně velmi slavně. Otáže se snad někdo, má-li právo vůbec protestovati proti Krasoumné Jednotě. Ale ovšem, přáteli, — s obchodního stanoviska. České peníze patří do Čech. Toť evidentní. Nač mají kupovati čeští pekaři a čeští advokáti kýče německé, francouzské a jiné, když v Čechách je výroba v tomto směru tak utěšená. Či se snad jednalo výtvarnému odboru Umělecké Besedy o něco jiného? Nemyslím. Pochybuji. Malý, ale frapantní důkaz najdete ihned naproti vchodu.

VOLNÉ SMĚRY.

FRIESOVÉ Z
UTRECHTU.
MAJ. V. R. LANNA

Ciseleur pan Houdek vystavuje tam malou tepanou nádobu a na přiloženém lístku čtete veliká písmena: Secesse. Chybí jen na každé straně jedna ručka nebo několik vykřičníků a budete na rozpacích, nestojíte-li snad na konec před výkladní skříní nějakého galanterního závodu. Takové věci nedovolují však tropiti ve svých místnostech umělci, nýbrž jen majitelé obchodních lokálů. Jen ten tedy, kdo má na zřeteli toto obchodní stanovisko pánů, pochopí, proč vlastně protestují proti kavalírům z Krasoumné Jednoty. Nemají jiného důvodu. Vždyť přece protestovati proti Rudolfinu znamená zároveň protestovati skoro proti celému oficiálnímu výtvarnému umění našemu v poslednější době. Proč, objasnil jsem stručně v předešlém svém článku v t. l., který, trvám, byl sice dosti jasný pro všechny lidi dobré vůle, kterým však přece chtěli být pobouřeni někteří, kdož dobré vůle nemají a chytají se slov, aby odůvodnili svůj z jiných důvodů plynoucí protest. Vysvětluji dodatkem své mínění o situaci; České umění výtvarné — o malířství mluvím především — nemá a nemohlo mít slavné a veliké minulosti, živoucího, organického a nejrůznější své době odpovídající fáse prožívajícího toku z dávná do přítomnosti. Vyplývá to, myslím, zcela přirozeně z české historie. Několik umělců — takový Brandl dříve, takový Mánes později — stojí osaměle. Toho přesného postupu a vývinu výtvarného umění s celým kulturním životem národa, jak tomu bylo na př. ve Francii, u nás není. Je však jisto, že, mají-li naše výtvarnické poměry ozdravěti, musí se takový vývin státi skutkem, musí z domácí půdy vytrysknouti silný, organický proud, v němž se bude odrážeti také celá budoucí naše kulturní historie, která stále víc a víc přichází v soutyk s kulturním životem světovým.

Jen pak vyrostou nám — nejen náhodně tu a tam — nýbrž nutně a přirozeně četní dobří výtvarníci, kteří snesou bez bázně konkurenci ciziny a budou moci s úspěchem podléhati měřítku absolutnějšímu, nejen relativnímu, které se nyní u nás až příliš často klade. Neboť sterilní rasou přece snad nejsme. K tomu je ovšem třeba především jistého pevného základu, hlavně s hlediska technického. Ale právě tento základ má již naše výtvarné umění, má ho zásluhou »starých pánů« Akcentuji to. Neboť je nutno konstatovati tento moment ihned na počátku kampaně, kterou Volné Směry zahájily za účelem ozdravení našeho výtvarného umění. Chceme kráčet za svým cílem čestně a bojovati poctivě. Jedná se nám o věc, nikoli o osoby. A jako hájíme svoje nová stanoviska proti přežilostem, uznávající nicméně bývalý jejich význam a hodnotu jejich než učinily bankrot a přežily se a zbahněly, tak také toto naše věcné a spravedlivé oceňování nemůže nám brániti, abychom nevystoupili a neřekli: Právě proto, že se nám jedná jen o věc, kláníme se jen umění a nikoli osobám. A jestliže umělci, jichž jsme si kdysi vážili, nedovedou jíti s námi novými cestami, opustíme je a půjdeme svou cestou sami; stanou-li se však

HANUŠ SCHWAIGER.
HONBA ZA ŠTĚTÍM.
AKVARELA Z GERLACHOVÝCH
»ALEGORIÍ«, VÍDEŇ.

HANUŠ
SCHWAIGER.
STARÉ DOMY U
SV. JAKUBA V
ANTVERPÁCH.
AKVARELA. MAJITEL
H. O. MIETHKE VE
VÍDNI.

HANUŠ
SCHWAIGER.
VEČERNÍ NÁ-
LADA. ———
AKVARELA. MAJ.
H. O. MIETHKE VE
VÍDNI.

řemeslníky, politujeme je a nebudeme váhati otevřeně jim to říci. V tom však případě, kdy nejsou dosti poctivi, aby mlčeli, a tajně podryvají nám půdu pod nohama, jest naší povinností vystoupiti proti nim, a byli bychom zbabělými, kdybychom tak neučinili a nehájili své svobody a existenčního svého práva. Hájí-li umělec svou svobodu, hájí tím i svobodu umění: boj za svobodu však není ničím jiným, než bojem proti těm, kdož se domnívají, že mají celou svobodu v pachtu jen pro sebe. Svoboda však je volný terén vedle volného terénu a mezi volnými lidmi překročení cizího terénu se tresce. Krátce: nová výtvarnická generace vyrostla k tomu stadiu, kdy pocituje touhu po neztenčené svobodě umělecké práce a kdy se v ní probouzí k životu schopnost kritiky. Tím okamžikem však má také na obě právo a je docela potěšitelným zjevem, že je odhodlána vybojovati si toto své právo za každých okolností a proti komukoli. Taková je, myslím, dnes nálada těch, kdož stojí za Volnými Směry. To je první krok k lepšímu. To je přesvědčení, že sice byla dána těmi, kdož předcházeli, nutná base k vážnému vývinu, že však nutno teprvé stavěti na daném základu do výše. Příští výstava »Manesa« ukáže, jak si jednotliví umělci představují další cestu, a já se těším, že při té příležitosti vyměníme si a vydefinujeme svoje názory na pochod do slunnějších končin umění.

10. XII. 99.

STAN. K. NEUMANN.

VÁNOČNÍ VÝSTAVA UMĚLECKÉ BESEDY.

O výstavě samotné nelze skutečně vážně promluvit. Jest to trh oblesaný téměř výhradně věcmi vypočítanými na t. zv. širší kruhy obecnosti a jeho koupěchtivost. Pracím takovým říká se kič, který nemá s uměním nic společného, vzhledem k to-

HANUŠ
SCHWAIGER.
TYP Z OKOLÍ
ČES. DUBU.
AKVARELA. MAJ.
KAREL P. KHEIL
V PRAZE

muto pak jest činitelem, překážejícím vývoji jeho, an rád se za takové sám vydává, vážné umění tím hmotně poškozují a vkus obecnosti kazí. Povinností pak každého, s uměním upřímně smýšlejícího jest, pomáhat kičařství zakroutit krk. Dokonce pak se nemá povzbuzovat, jak se to u nás až dosud kritikou beztrestně provozuje. Aby se nezdálo, že je to plané nařčení, uvedu příklady, které mohou býti i poučny i vzhledem k tomu, jaké požadavky se naší kri-

HANUŠ
SCHWAIGER.
KRYSAŘ. —
AKVARELA. MAJ.
H. O. MIETHKE,
VÍDEŇ.

HANUŠ
SCHWAIGER. —
SV. HUBERT.
AKVARELA. MAJ. V.
RYT. LANNA.

H. SCHWAIGER
ASTRONOMIE.
AKVARELA Z GERLA-
CHOVÝCH ALEGORIÍ.
VÍDEŇ.

PODOBIZNA
SCHWAIGROVA
Z R. 1899.

তিকো na umění kladou. Jsou to ukázky z našich největších denních listů — kritika pana J. Kouly z Národních Listů ze dne 10. prosince a pana dr. F. X. Harlasa z Politik ze dne 12. prosince 1899. Z celkového dojmu posudku páně Koulova lze sice čtenáři uvyklému na způsob psaní našich kritiků, soudit na nízkou úroveň celé výstavy. Ale dotyčný pán nemá tu kuráž, aby poctivě přiznal, že nepovažuje tuto výstavu za nic víc, než za vánoční výklad nějakého pražského obchodu s obrazy; patrně mu to nedovolují za jedno: jeho sociální poměry a osobní styky a za druhé jim připouštěné výjimky co do kvality vystavených prací. To poslednější by bylo spíše věcí jeho nazírání na umění. To první však nesmí nám býti pouhým kratochvílným pohledem na tanečnicka vejcového tance, nýbrž ukládá to takřka povinnost poukázat na slabocha, neschopného setrást se sebe všelike malichernosti, i flastrmanství velkého žurnálu a tím věc samu značně poškozujícího. Jen na jednom místě se bezděčně a způsobem, pro vážnou kritiku nepostrádajícím komiky, přiznává:

»Obrazy O. Lebedy z francouzského pobřeží vyznačují se sice případnou náladou, ale jsou zejména pro vánoční trh příliš jednotvárný.« Přihlédneme-li blíže, není to tak žertovné, jak by se zdálo; vždyť jest to přímo vyzývání ku kičařství vánočních trhů, jež i z následujícího patrně: »Oživená dětská hlavinka — Mládí — od J. Říhy hodí se dobře za vánoční dárek právě tak jako hlava Husity od Kvasničky a Mladý sekáč od Fr. Úprky i velmi sympatická Madonna od Folkmanna.« Neznalému poměrů pana kritika mohla by spíše napadnouti otázka o výši provise nežli měřítko kladeného na práce umělecké, nehledě k tomu, že »sympatická Madonna« jest zakukleným výrazem »vlažně udělané ženské poprsí s plenou na hlavě.« Myslím, že na pojem Madonny je třeba klást přísnější měřítko než pouhé sympatičnosti. Pozorujme pak tuto túru vejcového tance: »Zdá se, že rozvěšením 230 děl chtělo se tak dovoditi, že i nynější odbor má dostatek přízně v kruzích umělců a že netřeba se mu báti ani tak velké dvorany, jako jest páně Nováková. Bylo přijato a vystaveno asi vše, co bylo zasláno, s omluvou, že je to vánoční výstava, ale výsledek učí, že mělo se jednati jinak. Neposloužilo se ani vystavujícím umělcům ani vystaveným dobrým pracím.« Není z toho dokonce jasno, že nynější odbor má naprostý nedostatek přízně v kruzích umělců; a jak je to s těmi dobrými pracemi, hnedle uvidíme. Jako pièce de résistance uvádí Schnirchův pomník Julia Grégra: »Proveden z žuly a ozdoben bronzovou skulpturou bude pomník dozajista jak svými rozměry, tak myšlenkou i provedením skvělým památkem muže tak vynikajícího a nám drahého.« (Takový appel nemůže uškodit.) Dozajista to ale není nehledě k ostatnímu, barva každé žuly ku př. nemusí jít dobře dohromady s barvou každého bronzu. Alespoň dosud se u nás s barvou bronzu nikdo příliš nenamáhal. Ale dále: »Genius na 2·5 metru vysoký, usednuv na sarkofág s mečem v pravici, ochraňuje prapor se lvem. Jeho zrak nese se k výšinám volnosti, kdežto noha jeho drtí okovy poroby. Pružná postava jeho jest plna života a nadšení. Schnirch jedním slovem našel tu opět výmluvný krásný tvar pro výraz ideální myšlenky a práci i technicky výborně pro vedl.« Tak tomu říká p. Koula nalezení výmluvného krásného tvaru atd.; zatím tu schází jen ještě palma a lyra a byl by ten nejkonzervativnější rekvizitář skorem úplně pohromadě. Dále: »Také poprsí Grégrovo jest pěkně modelováno, když tváří i životní teplo schází.« Vidíte, jak to »pěkné modelování« jest kritickou náplastí.

Ostatně p. kritik jest skromným. Neví-li někdo již docela nic, co by měl dělat, vymodeluje hlavu pepíka s viržínkem nebo bez něho, a panu Koulovi je to vždy ještě »veselým nápadem«. »Na figurální obrazy je výstava velmi slabá, šíře zastupuje ji vlastně jen Jos. Ženíšek, z jehož maleb nejlépe se nám zamlouvá velká dámská podobizna v černém úboru«. Opět doklad nezdravého opatrnickví. Podívejte se jen na výraz — šíře zastoupena. — Jest třeba znát způsob psaní našich kritiků, aby si člověk vyčetl, jak by to mělo upřímně stát: »Část figurální malby na výstavě je hanebně slabá. Z ukrutných J. Ženíškových prací ještě nejméně slabou je« — atd. Totéž se opakuje několikrát: »Holub Josef není na výstavě zvláště šťastně zastoupen; ještě nejlépe vyjímá se atd., totéž platí o Fr. Kavanovi, z jehož

práci bychom si ještě nejspíše vybrali atd.« Dalšími doklady nemístné úzkostlivosti před správným označením je toto: — »Podobizna — Jos. Bárty v akvarelu provedená bude se každému líbiti, ač vykazuje rozmanitou nejistotu, za to nelze nám chváliti obrázky Váchovy, kde počítáno při lesklém povrchu skutečně jen s vkusem širšího obecenstva.« Nebude se nikdo již po předcházejícím diviti, že před bratry Liebschery provádí p. Koula slušný menuet. Jen na učerňém moři: »se nám zdá — grošování — přehnáno,« a na návrhu pro nástěnnou malbu pro novou radnici v Kladně »méně se nám zamlouvá neorganicky ve středu obrazu umístěná alegorická postava města a dělník se jí kořící, kteréž obě perspektivně jsou ve velikosti pochybeny, illusi ruší.« Pan Koula tedy měl nějakou illusi.

OBYDLÍ
SCHWAIGROVO
PODHOSTÝNEM
NA MORAVĚ.

»L. Kuba zastoupen na výstavě pracemi nejrozmanitějšího směru, téměř všechny fáse jeho vývoje lze tu sledovati a to ne právě v nejlepších ukázkách. Výjimku činí atd.« — má státi: »Skvělý proměnný illusionista a imitátor p. L. Kuba je demaskován svými stále šablonovitějšími výkony.« A tak by se dalo ještě mnoho míst uvést, i není divu, že nezbylo pak p. Koulovi pro samé vytáčení místa, kde by mohl svolávat síru a oheň na hlavy výtvarného odboru Besedy pro vystavené omalované porculány a předměty uměl. průmyslu. Ale z celé té skrývačky páně Koulovy se předci dá soudit, že by snad dovedl napsat věcnější kritiku, kdyby mu nebyly na závalu již vytknuté slabosti; za to se jeví v skrývačce p. Harlasa pod celou spoustou kejklířského umění žurnalistického velmi chabé ponětí o umění a jeho prostředcích. Nám se dnes jedná v první řadě o poukázání na vyhýbání se poctivému přiznání toho, o čem sám kritik ví, že by zasloužilo nemilosrdného odsouzení. Tak hned na místě kde mluví o úpravě místnosti a vstupu: »Ovšem byla Umělecká Beseda nucena obrazy v několika řadách rozvěsit a jít do výšky, jelikož se sešlo k půltřetímu stu čísel a následkem toho se musilo s místem šetřiti. Ale patrně zde byla snaha docílit uměleckého uspořádání celku, který se jeví příjemným, ausstellungsgemäss.«

Panu Harlasovi je tedy namačkání věcí vedle sebe a nad sebe ještě vždy ausstellungsgemäss, jakkoliv zrovna před tím mluví o moderních požadavcích v tom smyslu. Ale tím hůř, je-li to psáno proti vlastnímu přesvědčení, vejcový tanec, což i z následujícího vysvítá: »Polychromovaná poprsí Folkmannova, svižně pracovaná, jsou dekorativně působící práce, kterým onen poněkud tvrdý tón heliotropové draperie neposloužil právě příliš dobře. Tato světlá fialová jest nejnepříjemnější módní barvou, kterou znám, — což ovšem může být subjektivním názorem, a dalo by se snad psychologicky vysvětlit. Tomu však se dá odpomoci.« Za jedno: čemu se dá odpomoci? a za druhé: Proč to neřekne pan Harlas upřímně? chtěli tam mít také něco moderního, i řídili se heslem: »Schmücke dein Heim«; všechno pobronzovat a pověsit do toho nemožně fialovou látku; arrangement, jaký by si již nedovolil ani leckterý aranžér výkladní skříně s hedbávím. Ale snad ještě horším než tato úlisnost p. H. jest to, jak jsem již podotkl, že dotyčný pán má zcela do opravdy podivné názory o umění a jeho prostředcích. Již to časté užívání slova »macha« dokazuje, jak velkou váhu klade na jistou lakýrnickou zručnost, což zcela jasně vysvítá též z následujícího: Zručné a (handfertig) olejomalby Josefa Ženíška, vždy dobře udělané a většinou poněkud příliš zřetelně »na odbyt« malované, jsou u nás dobře známy. Ženíšek hrál dlouhou dobu roli — eines Unvermeidlichen — na všech zdejších výstavách, a mohu jen

HANUŠ
SCHWAIGER.
VÁNOCE.
PARAVENT.
MAJ. HRAB.
SYLVA TA-
ROUCCA.

HANUŠ
SCHWAIGER.
SV. JIŘÍ.
AKVARELA.
MAJ. H. O.
MIETHKE
VE VÍDNI.

opakovat co již bylo řečeno, že pozná se talent tohoto zajisté nikoli nenadaného umělce teprve u vážných prací. Dámská podobizna jest řádná práce a jeví mnohem více taktu než by se mohlo od autora tolika kičů očekávat. Jos. Ženíšek jest dobrým portretistou, když chce.« To je předci znamenité. I pro toho kdo by ty práce neznal, musilo by toto tvrzení pana H. zdáti se pochybným; natož když ty práce zná. Anebo jinde; »Pozorujeme speciálně u vedení štětce pokroky, které snaživý mladý umělec dělá. Klár zachovává si jistou šířku machy, která chrání před plochostí.« Ovšem že jest to právě naopak: malíř se musí při tom způsobu chránit plochostí a prázdnoty. Našli bychom pak v této kritice ještě celou řadu věcí, na které by bylo záslužno poukázat, nehodlám tím však čtenáře unavovat, v domnění, že těch několik ukázek stačí. Že ku konci ani p. Harlas neodolá zatančiti si, a to malé ale pěkné solo před vystavujícími dámami budiž jen mimochodem poznamenáno.

Nevybral jsem snad zúmyslně dvě slabší práce dvou kritiků, a mohu ujistit, že nenajde se z pravidla u nás nikdo, kdo by se lišil i co do ohebnosti hadího muže i co do věcného úsudku od těchto dvou vzorků.

A. HOFBAUER.

PÁTÁ VÝSTAVA VÍDEŇSKÉ „SECESSE“

je výstavou kreseb v širším slova smyslu, tedy uhlo- i perokreseb, akvarelů, guachů, pastelů a originálních leptů i lithographií — ukázky grafických umění reprodukcí práce cizí jsou vyloučeny.

Účel je instruktivní, výstava má seznámiti publikum s dnešním stavem grafických umění, předvésti pokud možno všechny vynikající representanty v charakteristických ukázkách. Ve výborné předmluvě — založené věcně na Klingrově spisu »Malerei und Zeichnung«

— klade pracovní výbor »Secesse« váhu na to, že vystavené práce nebyly snad jen nahodile v tom či onom materialu provedeny, nýbrž nemohly ani v jiné technice vytvořeny býti, ježto pouze ve zvolené lze zamýšleného výrazu ve vyčerpávající úplnosti docílití.«

Požadavek svrchovaně správný a důležitý. Neznám hned omylu, který by více svědčil o nepochopení nebo neintelligenci autorově a byl pro věc samu osudnější následky, než ne-

HANUŠ
SCHWAIGER.
TYP Z OKOLÍ
DUBÉ. ———
AKVARELA. MAJ.
KAREL P. KHEIL
V PRAZE.

HA UŠ
SCHWAIGER
VALAŠSKÝ
MLÝN. ———
OLEJOVÝ OBRAZ.

HANUŠ
SCHWAIGER.
Z VALAŠSKA.
OLEJOVÝ OBRAZ.

HANUŠ
SCHWAIGER. RYBÍ TRH
V BRUGES.
MAJ. J. KUBEŠ V DOL. CETNĚ.

správná volba materialu nebo pokusy, vynutiti z určitého materialu efekty duchu jeho se přičítá — ku př. konkurovati v akvarelu s olejem a p. Zcela důsledně staví dále předmluva požadavek, že barevné tisky nemají nikdy míti charakter obrazu, nemají vzbuzovati illusi prostoru, řekl bych »nemají dělat díru do papíru.«; nesmíme před nimi ani na okamžik zapomenouti, že máme před sebou plochu, o jejíž dekorativní vyplnění ať již linií nebo malebnými fleky se jedná. Ale i tam, kde dekorativní úmysl odpadá, musí se jasně líšiti doména kresby a malby. Kresbě přikazuje tedy předmluva všechny náměty, kde je formální charakteristika obzvláště důležitá, idea věci hlavní a kde by zároveň malířské provádění v detailech spíše vadilo; tedy všechny komposice obsahu moralisujícího nebo fantastického. —

Výstava sama by měla patrně zásady předmluvy dokumentovati. Na otázku, jak se to povedlo, nebo šíře, jak se výstava vůbec vydařila, odpověděl bych za sebe, že jen částečně. Totiž odpověď vyzněla by dvojí, dle stanoviska, na něž se postavím. Pro široké publikum, jemuž je dnešní rozkvět grafických umění neznámou pevninou a jehož interes je nutno teprve probouzeti, přináší výstava mnoho svrchovaně vzácného materialu a vykoná hezký kus práce;

s toho stanoviska bych přál Praze honem honem také takovou. Ale ti, kdož trochu sledovali v posledních letech rozkvět grafických umění za hranicemi, budou hráti na této výstavě smutnou roli opozděných Kolumbů dávno objevených Amerik. Polovinu těch dobrých věcí pozdravíte jako staré známé z různých výstav (i Rudolfských), z časopisů (Pan, Studio, Art et Décoration etc.) a z uměleckých obchodů. Z největších mistrů, od nichž byste i staré věci rádi viděli a s novým požitkem, jedni scházejí (ku př. Whistler v lithografii, Lepère v dřevorytu, v leptu Zorn a j.), druzí jsou zastoupeni většinou odpadky — tak jmenovitě Klinger, Khnopff, Valloton, Toulouse-Lautrec, nebo pracemi jich význam nijak nevyčerpávajícími — Menzel, Rops, Gandara, Besnard. Ani jedno velké překvapení, ani jeden hluboký dojem — ovšem vždy ještě řada věcí velmi zajímavých v těch šesti stech číslech výstavy. — (Abych nezapomněl, vnitřek budovy je zase jinak a šikovně zařízen a většinou velmi dobře dekorován — v tom již umění ve Vídni chodit jak náleží.) Jmenuji tedy zjevy jen nejnápadnější v pořadí katalogu: Grasset vystavuje několik barevných tisků, z nichž nejmeně známý — »Morfinistka« (č. 3.) — je myslím nejznamenitější. Barevná lithographie jednoduchého akordu technicky dokonalá, ve způsobu podání ku podivu málo Grassetovská, ale ve výrazu silná jako Rops. Vídeňský Andri dělá furore s kolorovanými kresbami, které jsou velmi šikovné, ale nic víc, Schwaiger se dvěma akvarely, známé z Gerla-

HANUŠ
SCHWAIGER
STUDIE. —
MAJ. A. WIESNER
V PRAZE.

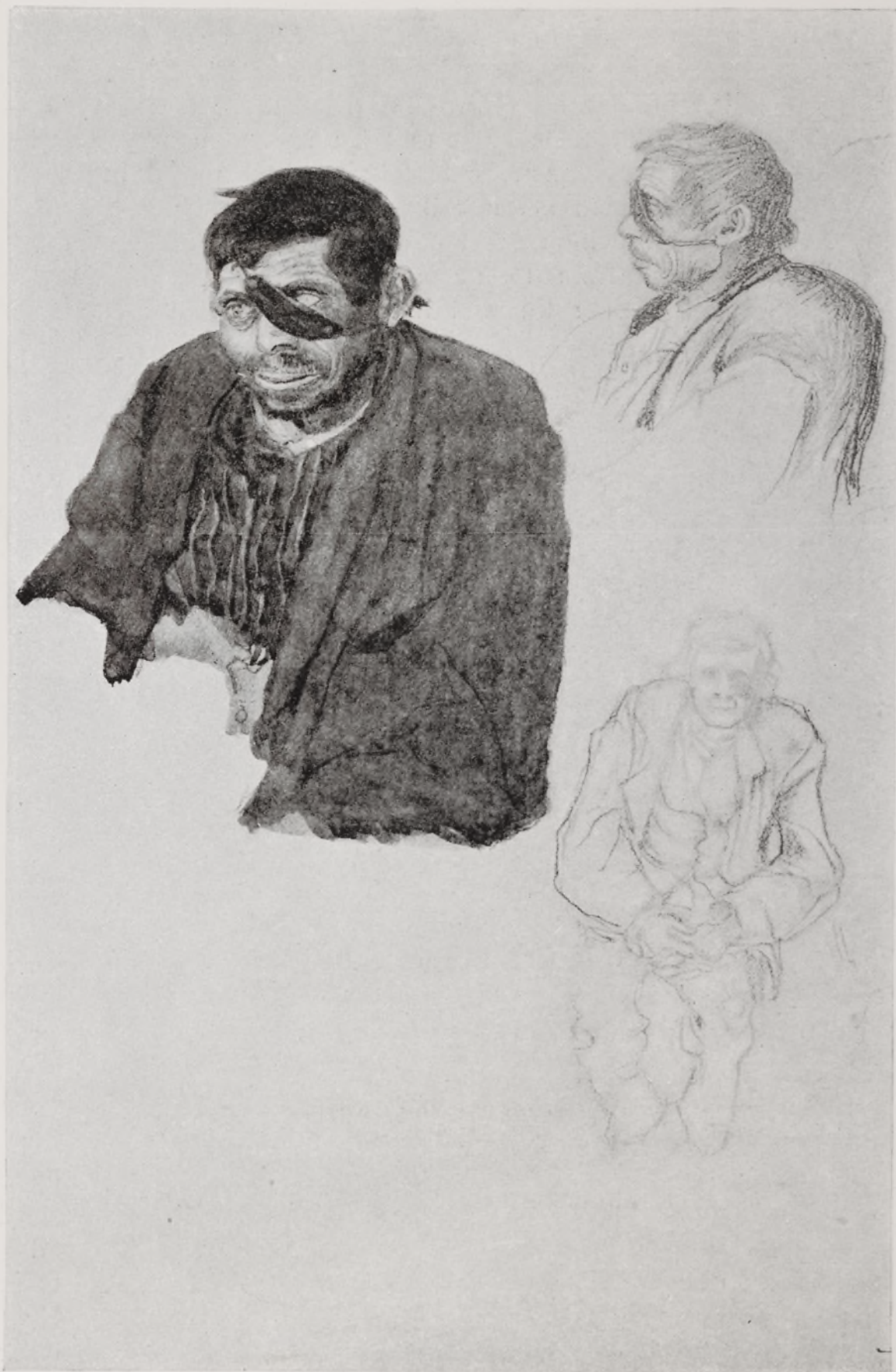

VOLNĚ SMĚRY.

chových Alegorií, které současně v dnešním čísle přinášíme. Z Carriérových i v Praze známých portretních lithographií je »Verlaine« znamenitý kus. S a m b e r g e r vystavuje uhlovou podobiznu Stucka; zmiňuju se o něm, protože mne dopálil svou echt německou prentiosností a nadutým podpisem: »Ille Fr. Stuck!« Pár kroků dále působí snad právě kontrastem velmi sympathicky D a g n a n - B o u v e r e t s kresbami spíš suchými a úzkostlivými, z nichž však jedna, »Matka s dítětem« (č. 80) je kabinetní kousek intimního procítění a neaffektované kresby. Za starým známým, protivným Sášou S c h n e i d r e m několik pastelových kreseb F. B r a n g w y n a. Některé krajiny hodně manýrované, ale jedna skizza k dekorativnímu panneau (č. 119) v kresbě i v barvě velmi delikátní a jiná jednoduchá, tmavá kresba, »Stavba lodí« (č. 130), která dociluje nejprostšími prostředky dojem opravdu veliký. Chválím si také jeho rámy, široké, velmi vkusné a velmi jednoduché. H e n r i R i v i e r e vystavuje některé ze svých známých barevných dřevorytů v pěkných exemplářích. Je tam zvláště ta skvostná večerní nálada, vesnice u moře s kouřem stoupajícím do tichého vzduchu, z »Aspects de la nature«, a listy siluett z »La marche à l'étoile«.

Ze čtyř kartonů G e r a l d a M o i r y jmenuju »Macbetha«. Vystavené a kolikrát již oceněné skulptury C. M e u n i e r o v y nepřinášejí nic nového. W. N i c h o l s o n vystavuje dřevorytiny rukou kolorované, většinou ze »Studia« známé. Jsou to věci kreslené svrchovaně charakteristicky v originelní jeho manýře, tak dobře vyplývající z dřevorytecké techniky, která vám zrovna vnucuje vyšetření velké massy stínu; a N i c h o l s o n dosahuje tak jednoduše velmi dekorativních účinků. — Za t o S a n d r e u t e r si zabíjí dobré akvarely nevkusně omalovanými rámy. O b e r l ä n d e r je starý, neodolatelný mistr dobromyslného humoru. Vedle má R a f f a e l l i velmi prostřední lepty suchou jehlou a L é a n d r e některé výborné karikatury, hlavně portrétní (Rivière a Maurice Donnay, č. 215), a velmi dobrého »Pověšeného Pierrota« (č. 213). Na jiných jeho kresbách příliš cítíte, že jsou to jen k sobě sestavené studie (Une fille difficile à placer), někdy vadí zbytečné kolorování. Ještě nestejnější, ale také roztomilejší v povedených číslech je W i l l e t t e. V témže sále dělají sensaci W a g n e r o v y plány moderního kostela; ale já bych se nerad pletl do architektury. T h o m a vystavuje lithografie skreslené jako obyčejně. M e n z e l deset malých skiz, z nichž jedna, »Poštovní vůz v průjezdu«, je kabinetní kousek barvitosti černou tužkou dosažené. Velmi dobré a zajímavé studie vystavuje L u d w i g v o n H o f m a n n, studie rozhodně lepší než současně vystavené kompoziční skizy. R. M ü l l e r o v y kreslené studie zvířat jsou šikovně, až příliš,

HANUŠ
SCHWAIGER.
STUDIE. —
MAJ. A. WIESNER
V PRAZE.

HANUŠ
SCHWAIGER
STUDIE KU
AHASVERU.
KRESBA TUŽKOU.
MAJ. A. WIESNER
V PRAZE.

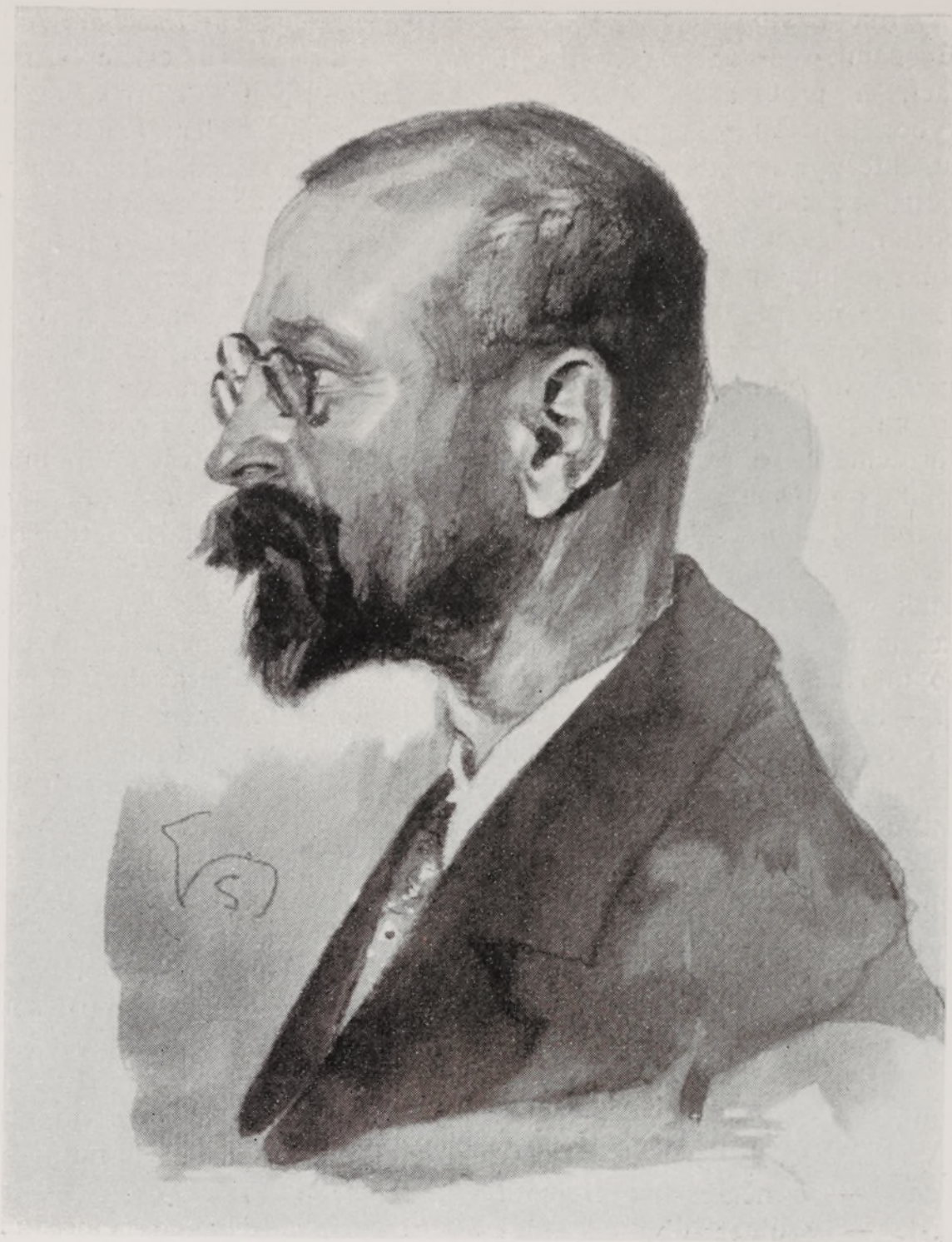
udělány; rytiny jsou za to hodně tvrdé. Rovněž technicky nevalné jsou lepty Besnardovy; tím výše stojí vystavená jedna lithografie. Veliké pastely vystavuje Roll; nemohl jsem se při nejlepší vůli pro ně rozehřát; zdál se mi chladný a prázdný.

S velkou kolekcí a velmi nestejnou se dostavil Boutet de Monvel; naivní, pečlivě kreslené věci, někdy suché a úzkostlivé, jindy báječně jemně citěné a raffinované; tak dvě akvarelované krajiny (čís. 405, 412) a hlavně »Sireny« (čís. 406), akvarel stkvostného, hluboce modrozeleného tonu, delikátní a originelní, pro mne nejmilejší číslo výstavy. Zbožňuju je, ty tiše se vynořující ženy rybích pohybů s tiše ve stejných proudech splývajícími vlasy, diskretní stvoření ne z tohoto světa, skutečné a živé jako tritoni Böcklinovi a snivé jako ženské hlavy Vinciho. Za ním několik slavných jmen, ale málo pozoruhodných věcí: Puvis de Chavannes s velkou suchou lithografií »Mládí sv. Genovéfy«, Sattler, Diez, Aubrey Beardsley. Pak v malém sále míchaná společnost: Engelhart vykračující si a škodící si dál ve svých vídeňských manýrách, Klimt také manýrovaný, ale přec snesitelnější, Liebermann dostihující v některých číslech dojmu velkého vzduchu a prostoru nejjednoduššími prostředky, poctivý Jeanniot velmi čestně zastoupený, Steinlen slabý tentokrát, a znamenitý Forain; jen dvě malé tušové skizzy, ale mistrovské kusy kresliřské stenografie a psychologické analyzy. Chtěl bych mnoho povídat o tom, jak on jedním tahem naznačí nebo spíš resumuje konstrukci čela nebo profil nakloněné tváře, jakým nepochopitelným způsobem vám suggeruje prostředí s celou jeho vůní, nebo ještě spíš zápachem! Vedle je Chéret jen brilliantní ohňostroj a Gandara jen zajímavý — a to ještě hlavně překrásnými papíry, na které kreslí. Dobrý je tu Shannon, manýrovaný Pannel a Zügel, jehož ovce dělají dojem kamení. Swan, ač tentokrátě těž jen odpadky zastoupený, ho svými lvy silně zastíňuje. Ještě Berton tu má několik měkkých kreseb, a pak — a pak už jen »Ver Sacrum-Zimmer« se svou družinou dilletantů. Co tam vidíte, jsou zábavy duchaplných lidí po večeři, s opravdovým uměním to nemá co dělat. Opravdové umění! Vzpomeňte si v té záplavě moderních leptaných rytin a lithografií — ne ani na Goyu nebo Rembrandta, ale jen na dobrého

Klingra některého nebo Ropse — a rozdíl mezi opravdovým uměleckým dílem, nutným, které musilo povstat a stálo svého původce trochu krve a mezi těmito pracemi, vzniklými buďto en passant vedle vážnějšího zaměstnání, nebo co je hůře, z módy, kreslenými na měděnou plotnu nebo na kámen jen proto, že by si jich na papíře nikdo nepovšiml, — ten rozdíl vysvitne okamžitě hrozným způsobem. A do té kategorie patří nejen valná většina této výstavy, snad všichni ti, kteří mi zůstali v péře, ale převážná většina těch, kteří se vůbec dnes grafickými uměními zabývají. Je to přirozeno; velká většina využitkuje tak sympathii, se kterými se novému hnutí vychází vstříc, a tvoří tak hustý šik příživníků, padesát na jednoho, který se obrátil k nové technice z opravdového vnitřního pudu. Je to přítěž, která pro umění nic neznamena a nebude znamenati, která odpadne časem sama sebou. A snad z ní zůstane jeden skutečný prospěch, zvýší se úroveň technická tak velkou konkurencí, a zvýší se úroveň požadavků. MILOŠ JIRÁNEK.

Nemohu odolati, abych v postscriptu neupozornil, že v Künstlerhause, uprostřed velmi slabé vánoční výstavy, září jeden chef d'oeuvre od Menzla, guache, maškarní ples, z roku tuším 1864; kresba, ton, barevná harmonie, život, všechno úžasně dokonalé na ploše několika čtverečných decimetrů. To je velký mistr každým coulem; stojí za podívanou! M. J.

HANUŠ
SCHWAIGER.
PODOBIZNA.
AKVARELA. MAJ.
PROF. T. G. MASSA-
RYK V PRAZE.

ZPRÁVY A POZNÁMKY. SOUTĚŽ NA HUSŮV POMNÍK VYPSÁNA SPOLKEM pro zbudování Husova pomníku v Praze denními listy dne 19. prosince 1899. Soutěže anonymní zúčastnit se mohou jen čeští umělci. Celkový náklad stanoven na 150.000 zl. Návrhy odlité, v $\frac{1}{8}$ velikosti, dodány buďtež do 20. prosince 1900 do 6. hod. več., místo ku dodání oznámeno bude později. V porotě zasedají: V. A. Beklemišev, sochař a profesor na akademii petrohradské, C. Godebski sochař v Paříži, Jos. Zitek architekt v Praze, Ant. Wiehl architekt v Praze, Vojt. Hynais malíř v Praze, Dr. O. Hostinský esthetik v Praze, Jaromír Čelakovský historik v Praze. Ceny stanoveny tři, a sice: první 2000 zl., druhá 1500 zl. a třetí 1000 zl. Soutěžící návrhy budou 14 dnů veřejně vystaveny a poctěné stanou se majetkem spolku. Podrobné podmínky, jakož i přílohy: situační plán velkého náměstí a 3 fotografie náměstí, zasílá soutěžícím umělcům jednatel spolku pro zbudování pomníku Husova JUDr. J. S. Novák v Praze č. 415.-I. — Při odstavci prvním, jež týká se anonymity konkursu stojí poznámka: »Aby anonymity co nejpřísněji šetřeno býti mohlo, není dovoleno, by autoři do-

dávali své návrhy na místo k tomu určené sami.« — To však nepostačí, a proto upozorňujeme výbor spolku Husova pomníku, který bere v celé této akci na se zodpovědnost, by postaral se ve dnech, kdy zasilány budou návrhy soutěžící, by neopakovaly se podobné epizody, jež se odehrály zvláště při poslední soutěži na pomník Palackého, kdy každému laiku za zpropitné přístupny byly návrhy ještě před rozhodnutím poroty, a jiná různá fakta, která degradují takovou vážnou soutěž na malicherné každého vážného umělce deprimující epizody. — Pro umění děje se u nás čím dále tím méně, a není divu zaráží-li cizince, že se nikde neshledává s uměním dnešním a proto

jsou-li soutěže jedinou u nás příležitostí ku měření sil, pak musí být současně vzpruhou, kde každý s chutí a důvěrou se zúčastní práce. Cítí-li umělec povinnost konkurovat, pak má právo žádat, by onomu řázení v předešlých soutěžích učiněn byl konec, a k tomu musí výbor Husova pomníku cítit svoji povinnost. **PŘI SOUTĚŽI VYPŠANÉ VE VÍDNI Z »HOF-titeltaxenfond-u«** — o němž zmínili jsme se v minulém čísle — v úloze úboru z plátěného damašku přiřknuta první cena, mezi 39 zaslanými pracemi, v obnosu 400 korun práci české panu F. Benešovi, jehož práce oboru textilního »V. Směry« již vícekrát uveřejnily.

VÝSLEDEK SOUTĚŽE UMĚLECKO-PRŮM. musea. Porota prací pro květináč přisoudila I. cenu z 15 došlých návrhů heslu »Umělecký průmysl« od pí. A. Boudové v Praze, II. cenu práci s heslem »Plzeň« od Ant. Máry, sochaře na Král. Vinohradech, III. cenu práci se značkou »hvězda« od pí. A. Boudové. — Porota pro sádrový model konsoly přisoudila ze 6 došlých návrhů I. cenu práci s heslem »Král. Vinohrady«

od sochaře Ant. Máry, II. cena s heslem »Ariens lux« od J. Maliny v Praze, III. cenu s heslem »Just« od Václ. Antoše, absolventa odborné školy v Hořicích. — Porota pro »Ex libris«, jichž došlo celkem 10 návrhů, přisoudila I. cenu značce kosočtverce od paní A. Boudové v Praze, II. cenu značce tři kroužky od J. Beneše, asistenta na reálce Král. Vinohradů a III. cena přiřknuta heslu »Suum cuique« od H. Böttingra. — Porota pro klepátko na vrata, jež došla celkem 4, přiřkla I. cenu heslu »Le bigareaux« od Jos. Hirsche, ciseléra v Praze, II. cenu práci s heslem »Efeta« od Em. Fuchse v Žižkově, III. cenu práci s heslem »J. M.« od Josefa Mlsa ve Vršovicích.

— Při této příležitosti, kdy soutěž dopadla celkem slabě, žádáme správu musea, která soutěže vypisuje, by vypustila podmínku, která brání umělcům, (již neabsolvovali um. prům. školu) soutěžit se zúčastnit. Dnes všude umělci věnují se různým umělecko-průmyslovým pracím, a výsledek toho je oživení a vzpružení produktu, a má-li toto i u nás nastati je nutno, by soutěže takové se neobmezovaly — stavovskou příslušností, a byly co nejpřístupnější. Přimlouváme se za to vřele.

Oprava. V prvním čísle na str. 21. u dekorativní linky omylem udán autorem J. Beneš. Opravujeme, že autorem je Z. Antoš.

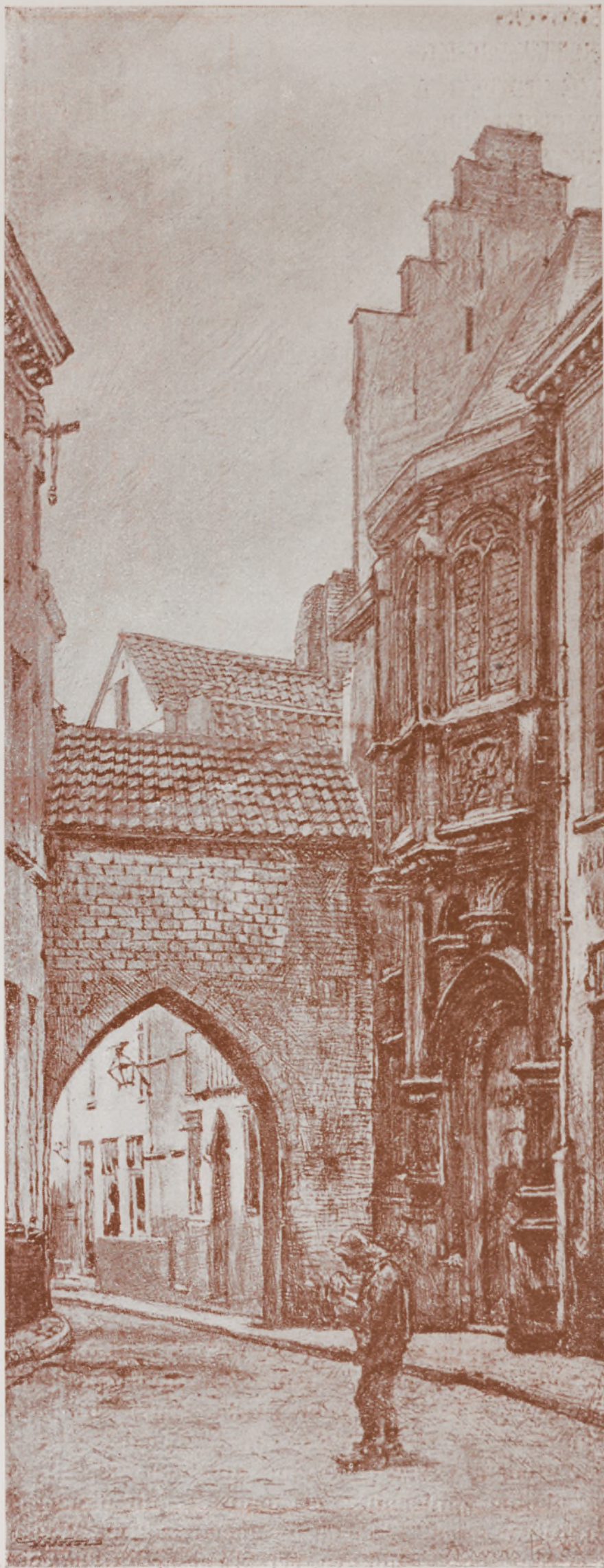
BIBLIOGRAFIE. EM. ŠL. z LEŠEHRADU: Lid a umění. Obzor liter. a uměl. čís. 12. I. roč. — JIŘÍ KARÁSEK: Socialisace umění. Rozhledy čís. 5. roč. 99. — F. AVENARIUS: Umění a všední život. Č. Stráž č. 49. r. 99. — GAMMA: Čtyry ilustrace Bílkovy, tamtéž v č. 50. — CIS-MOLL: Jarmark Umělecké besedy, tamtéž v č. 51. a 52. — M. J.: Českost našeho umění. Rad.

HANUŠ
SCHWAIGER.
MASKA ČER-
TA A OZDOB-
NÁ LINKA. —
KOLOROVANÁ PE-
ROKRESBA.

Listy č. 4. 1900. — K. B. MÁDL: O Prahu, tamtéž v č. 7. — M. J.: Josef a Quido Mánes. Tamtéž v č. 12. — ST. K. NEUMANN: Pátá výstava víd. »Secesse«, Mod. Rev. č. 5. 1900.

Jediná pozoruhodná novinka posledního našeho vánočního trhu je nové vydání Zeyerova »Amise a Amila« se čtyřmi doprovodnými kresbami Fr. Bílka, vyjadřující poměr umělce a jeho díla ku čtenáři. Kresby vyšly z duše příbuzné, jdou v souzvuku a plnou přesvědčivostí došly výrazu. Proto trapně působí v téže knize výrobky p. Häuslerovy, kterými nakladatel knihu zhyzdil a nevalně dvěma předešlým spoluautorům nově vypravené knihy lichotí. — Znamé původní litografie Jos. Mánesa »Libánky« a »Kde domov můj«, jež byly v létech padesátých premií tehdejší »Jednoty výt. umělců«, vydal ve světlotisku v téže úpravě a velikosti prof. F. Studnička v Sarajevě. — »KUNST U. KUNSTHANDWERK« č. 11. r. 1899, přináší článek K. B. Mádl: Jul. Mařák u. L. Marold. — Druhým ročníkem přestává definitivně »VER SACRUM« vycházet, pasiva tohoto listu nepovzbudila ani nového nakladatele k dalšímu vydávání, sdružení rakouských umělců ve Vídni oficiálně to oznamuje a sděluje vydávání čtrnáctidenních sešitů »Mitteilungen der Vereinigung bild. Künstler Oest. Ver sacrum« v omezeném počtu výtisků 300 ex. pro širší veřejnost, jen v subskripci za 25 zl. ročně. Poslední sešit zaniklého měsíčníku přináší suplement malíře MAXE PIRNERA, profesora pražské malířské akademie; bohatým počtem reprodukcí mají naše kruhy příležitost nahlédnout do tvorby umělce u nás skorem neznámého. — Též aristokratický »PAN« po pětiletém vycházení byl ohrožen, společnost předních umělců německých, která je nakladatelem nechtěla již dále nést břímě deficitu. Nejmenovaný mecenáš uvázal se v další financování listu a týž nastupuje šestý ročník dále. Za stávající situace vznikl nový měsíčník umělecký »DIE INSEL«, v nákladné úpravě vydává jej čilý literát O. J. Bierbaum, současně se samostatnou mapou původních leptaných rytin a různých jiných tisků, obě za 75 M. ročně. Prvý sešit nepřekvapuje. List současně vydávat bude jiné samostatné publikace svého směru. — Velký ruch a obrat architektury, který současně ve

HANUŠ
SCHWAIGER.
STARÁ BRÁ-
NA V ANT-
— VERPÁCH.
TEMPERA. MAJIT.
H. O. MIETHKE VE
VÍDNI.

HANUŠ
SCHWAIGER.
VĚŽ RADNICE
V TRIDENTU.
AKVARELA. MAJ.
»ARTARIA & CO.«
VE VÍDNI.

všech kulturních zemích se objevil, přirozeně povahou svojí vnikl též do vnitřních prostor, chodeb, (dvoran-interieru). Zde architektura docela novou zaujala posici, dříve úplně zanedbávanou neb odbývanou. Celá snaha architektů nesla se kdys hlavně ku vnějšku a nejvýše ku vnitřkům pompésních síní a schodišť. A dnes, kdy celé umění nese se v souzvuku ku vyzvižení a vykryštalisování středních stavů, tak i architektura chce těmto, jich denní styk s okolím zpříjemnit a sestoupí i k příbytkům malých lidí, jež upraví v jejich poměrech, avšak i zde, v prostotě, musí být umění sídlem. Vypsáním soutěže z »Hofsteltaxenfondu«, na vnitřní zařízení bytu dělníkova, šel krásným příkladem napřed zasloužilý vídeňský průkopník moderního uměleckého průmyslu A. von Scalla. Podobným snahám rakouských resp. vídeňských umělců, věnován bude nový měsíčník »DAS INTERIEUR« vydávaný A. Schrollem ve Vídni. Prvý sešit je velmi slabý. Za to dobré ukázky přináší suplement HENRY VAN DE VELDE, dnes snad nejlepšího architekta interieru v 1. čís. »Innen-Dekoration« s přesvědčujícím textem Dr. Max Osborna.